

Voor overname van (delen van) dit rapport is
voorafgaand overleg met de auteur nodig.

Zijn contactgegevens zijn:

Coen Eggen, Bouwhistoricus

Kelmonderstraat 51

6191 RD Kelmond – Beek

+31-6-29533362

gcceggen@xs4all.nl

coen eggen | november 2007

STELLA

MACARONI
SPAGHETTI
NOUILLES
PATES BOLOGNE
VERMICELLI, ETC.

JOS. BAUDUIN

v/h. Fa. Chs. FLES
MAASTRICHT

•
Telegr.-adres „FLES”

Telefoon 2751 Na kantoortijd 4276 - 3655

woord vooraf

Ten behoeve van de planvorming voor een binnenstadsinbreiding op het terrein van de 'Vermicellifabriek van Bauduin' dat gelegen is aan de Grote Looiersstraat en zich verder uitstrekt naar de Verwerhoek en de Looiersgracht hebben de initiatiefnemers opdracht gegeven voor een cultuurhistorisch onderzoek. Doel van dat onderzoek is primair het in beeld brengen van de kwaliteit van de op het terrein staande opstallen.

Omdat de gemiddelde bouwkundige staat van de 29 verschillende aanwezige bouwdelen matig tot slecht is en er nauwelijks sprake is van monumentale waarden is bij het onderzoek vooral gekeken naar de status quo van dit moment.

Dat impliceert dat er geen uitgebreid kadastraal onderzoek gedaan is. De gebouwen vertellen elk op zich hun verhaal, voor zover nog leesbaar. Kadastraal onderzoek zou licht kunnen werpen op de diverse opvolgende fases van de onderscheiden gebouwen, maar aangezien veel bouwdelen betrekkelijk jong zijn en er in vrijwel alle gevallen geen direct verband bestaat met voorgangers die ouder zijn dan vroeg-19de eeuws, of jonger, en er van de in de loop van de 19de en 20ste eeuw vervangen gebouwen nauwelijks oudere sporen bewaard zijn gebleven zijn de aanwezige bouwhistorische gegevens indicatief genoeg om uitspraken te doen over de fasering in het complex.

Een klein deel bevindt zich onder het maaiveld. Dat zijn kelders die geen enkele functionele relatie meer hebben met de huidige opstanden.

Archiefonderzoek zou de bevindingen kunnen ondersteunen. Een eerste inventariserende ronde leert echter dat er over de ter plekke ontwikkelde activiteiten hoegenaamd geen gegevens te vinden zijn.

Wel is er het archief van de familie Bauduin, maar dat is ongeordend. Er zijn in het verlengde van dit onderzoek afspraken gemaakt om het nog aanwezige archief onder te brengen in een van de Maastrichtse archiefinstellingen.

Toch lijkt ook daar geen gesloten beeld uit te komen: de oudste stukken die nu voorliggen dateren pas van rond 1870.

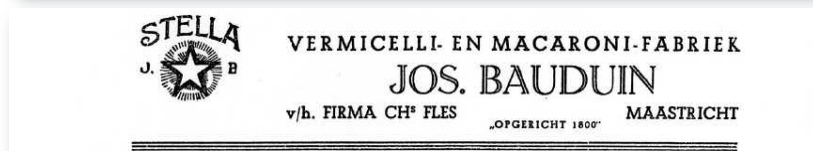
Dat neemt niet weg dat het van belang is de geschiedenis van dit industrieel benutte terrein, in de binnenstad, te schrijven.

Daar kunnen dan de uitkomsten van het voorliggende onderzoek bij betrokken worden.

Over activiteiten die aan de nu bekende vooraf gaan, maar niet ouder zijn dan laat 18de eeuws en overeen komen met de oudste fragmenten van gebouwen, is vooralsnog niets bekend.

Wellicht zal archeologisch bodemonderzoek dat vereist wordt bij vergraving van de eventueel nog niet verstoorde ondergrond meer gegevens aan het licht brengen over mogelijke oudere activiteiten.

Tussen rond 1230 en 1350 was het terrein schootsveld voor de eerste stadsommuring, daarna stedelijk binnenterrein. De twee takken van de Jeker, achter de eerste muur en in het tracee van de huidige Grote Looiersstraat, met hun watermolens en de aanwezigheid in het gebied van leerlooierijen sluiten niet uit dat er enige vorm van pre-industriële activiteit is geweest. Meer nog dan in de straatwanden van de stad heeft zich op dergelijke binnenterreinen een grote dynamiek ontplooid, met de bijbehorende opeenvolging van gebouwen, en de wijziging van die gebouwen.

4

folianten archief

inleiding

De vermicellifabriek, zo kent de Maastrichtenaar het terrein achter de poort aan de Grote Looiersstraat. Menigeen zou er wel eens willen rondneuzen, maar het verbodsbord bij de ingang weerhoudt hem er van. Zo ontstaan plekken met een zekere magie.

Die magie wordt ook gevoed door wat wel de Genius Loci genoemd wordt.

Letterlijk 'de geest van de plek', een niet-kwantificeerbaar en ongrijpbaar fenomeen dat veel mensen wel aanvoelen, bepaald door wat er zich op zo'n plek in de loop der eeuwen heeft afgespeeld. Dat is wat bezoekers massaal naar een stad of een kasteel trekt, de gevoelde geschiedenis.

Het terrein van de vermicellifabriek, hierna steeds het Bauduin-terrein genoemd, ligt tussen twee armen van de Jeker. De ene ligt binnen de eerste stadswal, een muur in kolenzandsteen die rond 1230 is opgetrokken, de andere is overkluisd en volgt het verloop van de Grote Looiersstraat.

Een gebied met enerzijds een dwingende begrenzing (de wal-muur) en anderzijds optimale mogelijkheden voor nijverheid door de aanwezigheid van water. Niet alleen voor het malen van graan en met name eikenschors ten behoeve van de leerlooiers in het gebied, maar ook voor het wassen van huiden en stoffen. Of het verven en weer wassen van leer en laken.

Het is opmerkelijk dat er nooit diepgravend historisch onderzoek heeft plaatsgevonden naar de activiteiten die er in het gebied hebben plaatsgevonden, terwijl mag worden aangenomen dat die er wel waren, zeker nadat midden 14de eeuw de tweede stadsmuur werd gebouwd, waardoor grote nieuwe beschermde terreinen ontstonden die deels in beslag genomen werden door kloosters, zoals ook in de directe omgeving is te zien.

Dat het hele gebied een relatief grote welvaart kende is vertaald in de huizen die onder meer de Grote Looiersstraat afzomen. Veelal laat-middeleeuwse panden zijn verbouwd of vervangen, terwijl achterterreinen benut werden voor handel en nijverheid. Toch valt ook hier weer op dat de situatie tussen het midden van de 18de eeuw en het eerste kwart van de 19de eeuw wezenlijk gewijzigd werd. Dat had niet alleen te maken met een toegenomen welvaart in de 18de eeuw, maar ook met de toestand na de Napoleontische bezetting en de daaruit voortvloeiende opheffing en vervolgens verkoop van kerkelijk bezit.

Maastricht, en Zuid-Limburg, kent nog steeds families die in die tijd in goeden doen geraakt zijn.

De uitbreiding van handel en nijverheid in de loop van de 19de eeuw is verantwoordelijk voor het helemaal of gedeeltelijk bebouwen van achter- en binnenterreinen, met bovendien herhaaldelijk wisselende functies en de gebouwelijke aanpassingen die daar bij hoorden.

Ook voor het Bauduin-terrein, dat aanvankelijk deel uitmaakte van het hoog-middeleeuwse schootsveld van de stad, gaat dat op. Los van eventuele bodemsporen die duiden op vroegere bouwactiviteiten is geen enkel gebouw of onderdeel ervan ouder dan laat-17de eeuws. Vanaf de late 18de eeuw is ook de activiteit ter plekke redelijk te volgen, hoewel slechts op hoofdlijnen. Het zou bijzonder interessant zijn een monografie te wijden aan de geschiedenis van het gebied, maar voor de gebouwen die er nu nog zijn is de relevantie niet erg hoog, m.n. omdat veel ver- of gebouwd is in de 20ste eeuw.

Tegelijkertijd moet worden vastgesteld dat alle elementen die hiervoor al genoemd zijn zich hier manifesteren. Daaruit is een bijna onontwarbare kluwen aan gebouwen ontstaan die desondanks het nodige vertelt over het gebruik van het gebied sinds de vroege 19de eeuw.

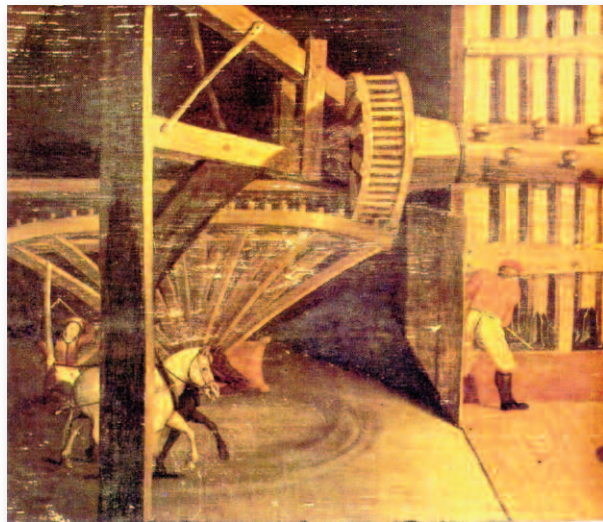
16de eeuwse kaart maastricht G. Braun en F. Hogenberg

beknopte geschiedenis van het gebied

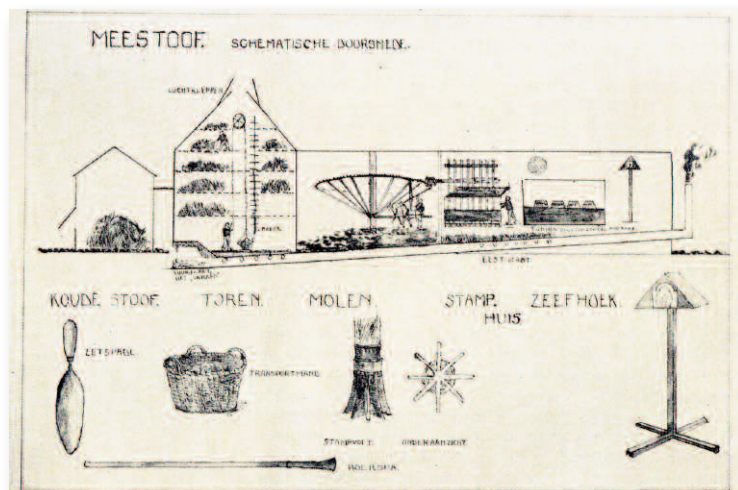
Het quasi-schiereiland, dat bij de Looierspoort in de eerste ommuring, op de kop van de Tafelstraat, in een punt uitloopt, lijkt op oude kaarten niet alleen omzoomd te zijn door de nog bestaande straten, Grote Looiersstraat, Looiersgracht en Verwerhoek, met tussen die twee laatsten de eerste ommuring uit 1230 parallel aan de Jeker, maar ook doorsneden door een verlengde Verwerhoek. Die straat heeft dan gelopen op de plaats waar nu, vanaf de poort aan de Grote Looiersstraat, het terrein betreden kan worden.

Stadsplattegronden uit de 16de tot en met de 18de eeuw zijn veelal schematisch van opzet. Pas met de eerste kadastrale kaart, uit 1827-1830, beschikken we over een exacte opmeting van de onderscheiden percelen en hun opstanden, maar net op die kaart valt op dat de huidige entree een lichte knik maakt die ontbreekt bij de andere percelen, en rechtstreeks voert richting de huidige poort aan de Verwerhoek. Dat is meteen de tweede ontsluiting van het gebied, waarbij zich dan als derde de poort voegt in het pand Looiersgracht 1. De drie huidige poorten maken allemaal deel uit van gebouwen en zijn dus oorspronkelijk geen openbare toe- of doorgangen.

Tussen 1749, als de Franse ingenieur Larcher d'Aubancourt de stad in kaart brengt ten faveure van het vervaardigen van de Parijse maquette, en 1830, als Sotiau zijn kadasterplannen klaar heeft, is het terrein aanzienlijk dichter bebouwd geraakt. Op de laatstgenoemde tekening liggen enorme gebouwen, die deels geheel anders gesitueerd zijn dan de huidige bebouwing. Opmerkelijk is dat het terrein grotendeels in handen is van twee zonen van Jan Willem Gadiot, de in 1787 geboren Andries Adolphe en de in 1801 geboren Joseph. Beiden staan rond 1830 genoteerd als erfgenamen van de Weduwe van Jan Willem Gadiot, maar tevens als rentenier. Andries Adolphe, die met zijn Parijse vrouw in 1830 de restanten van het kasteel in Gronsveld koopt en er de eerste aanzet voor het huidige landhuisachtige kasteel bouwt, bezit ter plekke van de gebouwen rechts van de huidige entree tot het terrein een aardappelstokerij, terwijl Joseph in een enorm (samengesteld) gebouw met twee separate beuken een meekrapmolen exploiteert.

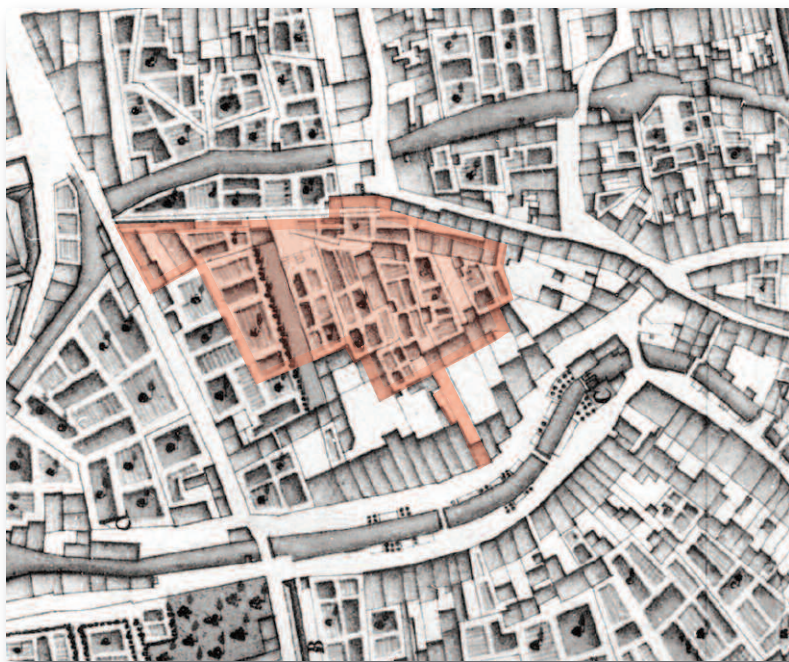
meekrapmolen

schematische doorsnede meekrapstoof of - molen

De aardappel deed in Maastricht zijn entree in het midden van de 18de eeuw, terwijl de teelt van meekrap, als grondstof voor het verven van leer en laken, vanaf ongeveer 1780 een hoge vlucht nam. Jan Willem Gadiot met zijn compagnon De Ceulenaer, de bouwer van het later aan Generaal Dibbets verkochte huis aan het Vrijthof dat sindsdien het generaalshuis heet, verbouwden op Sint Pieter meekrap: rond 1800 80 hectare met een opbrengst van 150.000 kg wortels. Een aardig detail is dat de Franse troepen uniformen droegen waarin veel rood (=meekrap) laken verwerkt was. Ook elders in Limburg floreerde de lakenververij dankzij de bezettingstroepen.

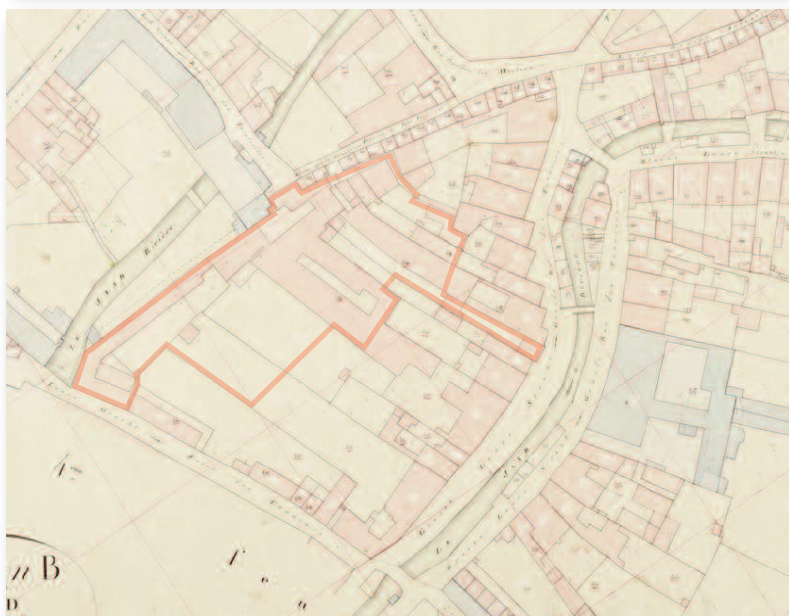
De wortels van de meekrap moesten geschild worden waarna ze gestampt of gemalen werden. Dat gebeurde op het huidige Bauduin-terrein in inmiddels op restantjes na verdwenen gebouwen. Voor ze gemalen werden moesten de wortels op eestvloeren drogen. Ook dat veronderstelde grote gebouwen.

tekening D'Aubancourt
1749

foto maquette 1750 - 1752

Sotiau 1830.
In rood de huidige situatie.

In 1853 brak Joseph de molen, die niet op waterkracht liep maar naar alle waarschijnlijkheid op paardenkracht, d.m.v. rosmolens, af en herbouwde hem. In 1866 werd de molen veranderd in een stroopfabriek. Althans volgens de auteur van Molens in Limburg, die echter geen uitsluitel geeft over de aard en plaats van die molen of de overgang naar stroopfabricage. De vraag is dan ook waar die mogelijke nieuwe molen precies lag, zeker in het licht van het gegeven dat de aardappelstokerij van zijn broer in of kort na 1847 verkocht was. De schoorsteen uit 1857 die in feite op het terrein van de aardappelstokerij staat zal dus niet bij de nieuwe molen gehoord hebben.

De andere fabrieksschoorsteen mogelijk wel, maar die is jonger dan de eventueel herbouwde molen.

Andries Adolphe heeft dus zijn aardappelstokerij, waar zetmeel geproduceerd werd, na de dood van zijn vrouw in 1847, verkocht.

Charles Fles uit Breda, die in 1851 in Maastricht trouwt met een meisje uit Ravenstein, neemt waarschijnlijk in die tijd de zaak over van Gadiot. De stap van zetmeel naar deegwaren is niet bijster groot, temeer daar in de in die tijd geproduceerde macaroni aardappelzetmeel verwerkt werd.

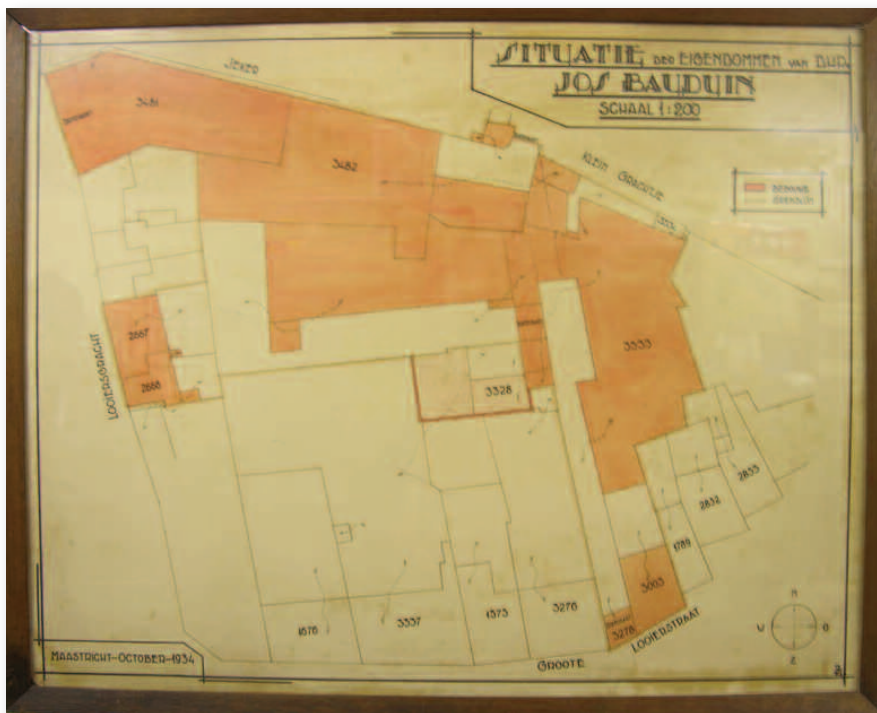
Fles, die waarschijnlijk al actief is als fabrikant van draadnagels en andere ijzerwaren, produceert dan ook macaroni en vermicelli en is daarmee de voorloper van de familie Bauduin, die de handel in 1906 overneemt en uitbouwt tot een speler van wereldformaat op het gebied van macaroni, spaghetti en vermicelli. De entrepreneur is Petrus Christianus Hubertus Bauduin, in 1836 geboren in Roermond en op het moment van aankoop van de fabriek burgemeester van Maastricht.

Bauduin stopt in 1993, waarna delen van het complex in gebruik komen bij de confectiefabriek Wiener. Na het vertrek daarvan naar de voormalige Philipsfabriek krijgt het geheel zijn huidige invulling.

Enigszins verwarrend is dat de Firma Bauduin de naam Fles handhaaft tot ver in de jaren 70 van de 20ste eeuw, niet alleen als voorloper, maar ook als telegramadres, en zelfs als bouw-aanvrager.

Bauduin is ook een investeerder, want rond 1910 koopt hij de panden en percelen achter de poort aan de Verwerhoek en verhuurt die aan stalhouderij en autoverhuur Van Straaten, de voorloper van de latere Volkswagengarage aan de Via Regia. Om Van Straaten te verzekeren van een goede start, en zichzelf wellicht van gegarandeerde huuropbrengsten, doet Bauduin Van

Straaten een vrachtwagentje cadeau. De garage, met een eigen pomp, is gebouwendijk niet verbonden met de ervoor gelegen vermicellifabriek. Dat verandert ook niet als Bauduin in 1934 of 1935 uit een faillissement van de aannemer Michon de aan de Looiersgracht gelegen garage met bovenwoningen koopt die Michon daar gebouwd heeft. De garage wordt samengevoegd met de garage van Van Straaten, met als verbindingsstuk de garage die Bauduin zelf heeft gerealiseerd op een perceel tussen de beide garages in. Zo ontstaat een nieuwe garage die door Van Straaten in bedrijf genomen wordt, nu met de ingang aan de Looiersgracht. De scheiding tussen vermicellifabriek en garage bestaat nog steeds.

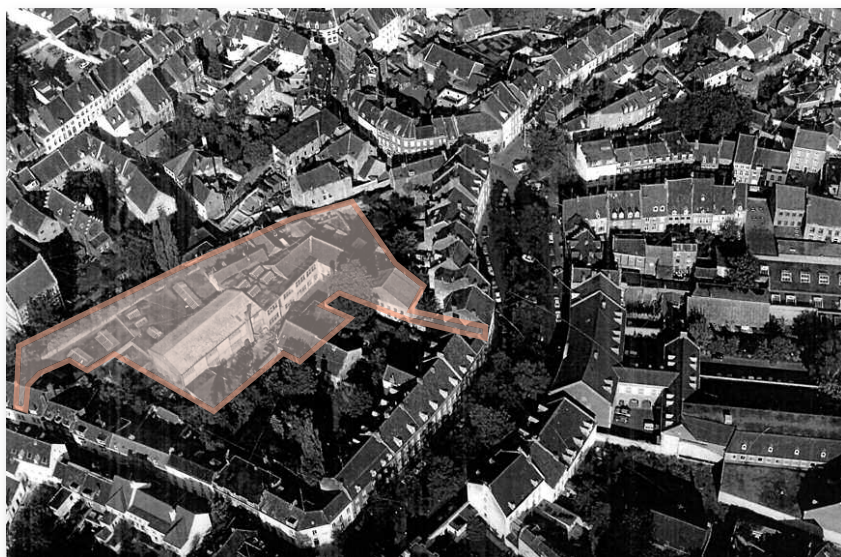

kadastertekening 1934

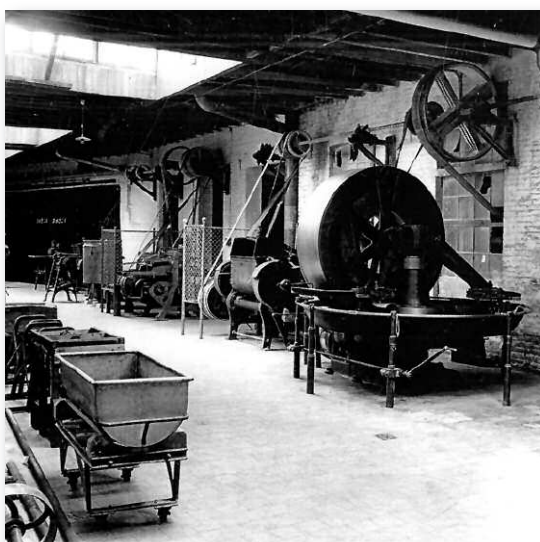
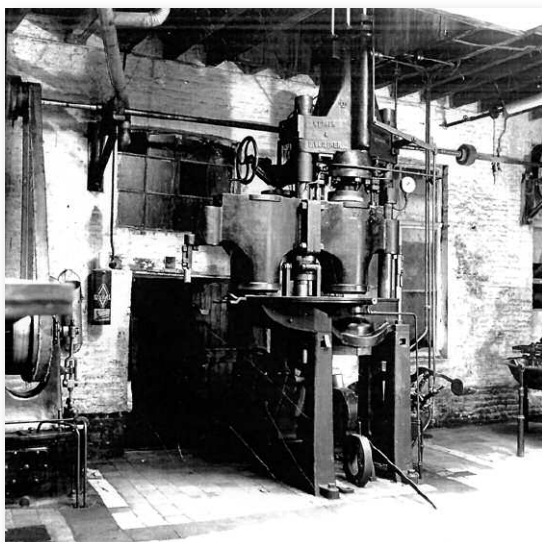
De vele bouwactiviteiten op het terrein zijn slechts zeer gedeeltelijk terug te vinden in het gemeentelijke bouwarchief, en dan vaak voorzien van gebrekkige situatietekeningen. Dat betekent eens te meer dat de gebouwen vooral zelf hun verhaal zullen moeten prijsgeven. Dat is bovendien relevant omdat er weinig echt historische massa aanwezig is, en wat er is veelal onderhevig is geweest aan tal van bouwcampagnes teneinde grote ruimtes te scheppen voor fabrieksactiviteiten. Die zijn overigens fraai, zij het beperkt in beeld gebracht in een tweetal bedrijfs-filmpjes uit 1948.

Op dit moment zijn alle bouwdelen verhuurd als autostalling en atelier voor kunstenaars, terwijl de winkelruimte van de garage aan de Looiersgracht gebruikt wordt als inlijstatelier.

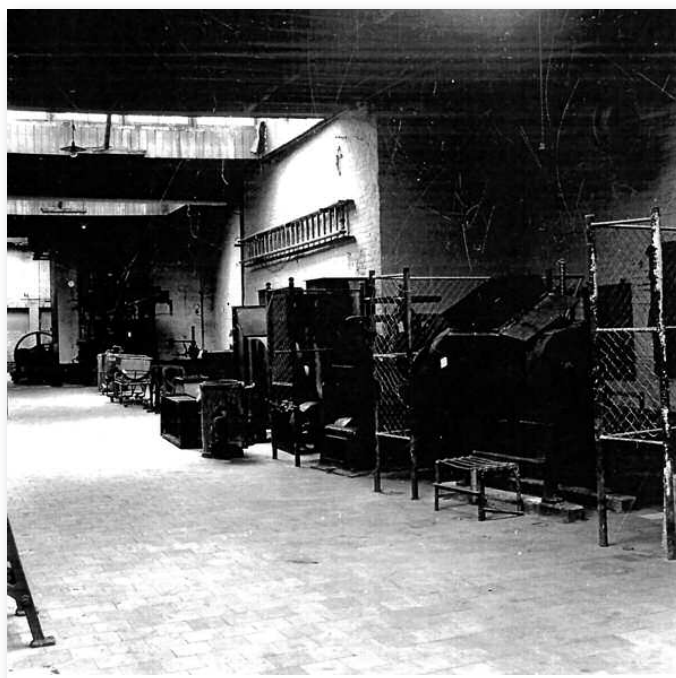
Luchtfoto rond 1975

12

Interieur vermicellifabriek, 1963

Looiersgracht ter plekke van
huidige nummer 1 a/b: de beide
poorten voor de sloop t.b.v. bouw
garage Michon

Verwerhoek 7, 1926

Verwerhoek 7, 1963

luchtfoto rond 1995

lijst van bouwdelen

Op de hierna gepresenteerde verzameltekening zijn de diverse bouwdelen met cijfers aangegeven en nader beschreven.

1. Op het punt waar de Grote Looiersstraat na het brede stuk bij de voormalige Looierspoort aan de kop van de Tafelstraat, -waar bovendien twee molens op de Jeker lagen-, versmalt houdt ook de verspringing van de panden aan de noordkant van de straat op. Daar ligt no. 20, een pand dat volgens de registeromschrijving met monumentnummer 27031, stamt uit de tweede helft van de 19de eeuw. Links van het woonhuis dat een brede lijstgevel heeft en segmentboogvormige bovendorpels van deur en ramen combineert met geprofileerde omlijstingen op horizontale profiellijsten ligt een poort, die nu nummer 22 draagt. Het huis hoort niet langer bij het complex, de poort wel.

De basis voor het pand wordt gevormd door twee smalle panden, die in de vroege 19de eeuw weliswaar al samen waren gevoegd maar tot de vernieuwbouw in de tweede helft van de 19de eeuw onderling verschilden van rooilijn. De poort sprong nog weer iets verder naar voren maar dateert in zijn huidige vorm uit de tweede helft van de 19de eeuw en is dus bij de vernieuwbouw geplaatst. Bovendien is de gedrukte boog uitgevoerd in dezelfde soort cementstuc als de omlijstingen van de ramen en deur van het huis.

Achter de poort ontvouwt zich een straatje dat beklinderd is met kinderkopjes, die volgens zegsliden in de loop der tijden herhaaldelijk nieuw zijn gelegd. Aan weerszijden ligt een smalle verhoging.

Het straatje vertoont een lichte bocht die ter sprake is gekomen bij de beschrijving van de ontwikkeling van het gebied.

2. In de zuidgevel van dit vooral in de loop van de 19de en 20ste eeuw gevormde als magazijn gebruikte pand zijn restanten aanwezig van 17de eeuws metselwerk met gebruik van mergel. Daarbij gaat het om het achterhuis van het gecombineerde pand op no. 20, waarbij aan de westkant een smalle uitbouw voor- en achterhuis met elkaar verbond, ter plekke van de nu nog bestaande deels onder de tuin van no. 20 liggende kelder die begint onder het magazijn.

Vanaf het midden van de 19de eeuw is het pand meermaals ingrijpend verbouwd waarbij het dak iets verlaagd is. Daarna zijn herhaaldelijk nieuwe deur- en raamopeningen aangebracht.

In het pand bevindt zich een recent ingebouwde kantoorunit. De ingang daarvan zit in een opgehoogd stuk met een plat dak achter het grote pand.

De rest van het pand is opgedeeld in ateliers waarvoor in de voormalige magazijnruimtes afgeschoten eenheden zijn gemaakt. De kap is een geheel vrije ruimte met een dakconstructie die dusdanig verzwakt is dat de voorgevel aan de doorgang naar achter met spankabels op de plaats gehouden moet worden.

3. Een midden 19de eeuw tussengebouwde ruimte die een functie had als aanvulling op het magazijn.

4. Uitbreiding van de fabriek door vervanging van een het oorspronkelijke achterhuis van Grote Looiersstraat 18 en bouwdeel 6, een voormalige zelfstandige ruimte. In deze ruimte stond de stoommachine die de machines aandreef en die verbonden was met de schoorsteen uit 1857.

De eronder gelegen kelder hoort grotendeels bij het vervangen achterhuis, met een entree vanuit de open plaats tussen voor- en achterhuis.

Die kelders, grotendeels met in mergel opgetrokken tongewelven, zijn onderling verbonden en bevinden zich onder de bouwdelen 11, 4 en 5, maar hebben nauwelijks tot geen relatie met de huidige bovengelegen opstallen. Deels omdat die vernieuwd zijn, en dus jonger dan de kelders, deels doordat ze geheel gesloopt zijn. Op verschillende plaatsen staan in de kelders zware gemetselde steunen voor verdwenen machines op de begane grond.

5. Nieuwbouw van de fabriek uit 1915. De kop aan de kant van de Grote Looiersstraat bestaat uit de voorgevel van het achterhuis van no. 16 dat zich op de kaart van Sotiau Z-vormig naar achter uitstrekt als samenvoeging van twee oudere panden waarvan de kelders wel nog bestaan.

Verder volgt de ruimte de rooilijn met de tuin van no. 12, tot aan de stadsmuur langs het Klein Grachtje waar de ruimte aansluit aan de trafo, die wel op Bauduin-terrein ligt, evenals een entree naar de tuin van pand 12.

Onder dit bouwdeel liggen twee oude kelders, waarvan de grootste deels de huidige massa volgt, en deel uitmaakt van het voormalige achterhuis van no. 16.

In de achterste kelder zijn gemetselde vroeg-19de eeuwse opslagnissen aanwezig voor wijnflessen.

6. Restant van het gebouw dat het achterhuis van Grote Looiersstraat 18 vervangt bouwdeel 4 inclusief de verlenging naar achter. De balklagen komen overeen. Doordat de scheidingsmuur met gebouw 5 is weggehaald en op de verdieping is ondervangen vertoont zich hier nu een open, doorlopende ruimte.
7. Restant van een voormalig vrijstaand gebouw met zadeldak dat ook al voorkomt op de kadasterkaart uit 1830. Het pand is eind 19de eeuw sterk gemoderniseerd en daarna enkele keren ingrijpend verbouwd, waarbij rond 1960 het dak is afgeplat.
8. Eenlaags verbindingsstuk met een uitgang naar het Klein Grachtje. Het bevat o.m. toiletten voor de gebruikers van de fabriek. Na 1993 gemoderniseerd.
9. Een open plaatsje met een deur in de stadsmuur naar het Klein Grachtje.
10. Verbindingsstuk tussen 7 en 12, beiden voormalige zelfstandige panden. In feite is het de overkapping van de open ruimte achter de zijvleugel van het woonhuis van Van Straaten.
11. Een langgerekt gebouw dat aansluit op de bouwdelen 3, 4, 6 en 10 en uit de eerste helft van de 19de eeuw stamt.

De oostelijke zijgevel laat op de verdieping 19de eeuwse ramen zien die overeenkomen met die aan de westkant maar daar grotendeels onzichtbaar zijn geworden door de overkapping van het naastgelegen bouwdeel 6. Wel zijn nog net de afgesneden ramen op de begane grond te zien.

In de oostelijke zijgevel zijn vlak onder de rand van het lessenaardak drie dichtgezette ovale openingen te zien die overeenkomen met die van de westelijke gevel van bouwdeel 16.

Onder dit bouwdeel 11 ligt een kelder die zijn entree heeft voor het gebouw. Aangezien de kelder de breedtemaat heeft van het 19de eeuwse gebouw, dat smaller is dan de voorganger zoals die bij Sotiau is te zien, mag aangenomen worden dat die toen pas is gebouwd.

12. De linker vleugel van het woonhuis van Van Straaten. In 1925 is het bij het woonhuis getrokken. Toen is de gevel opgehoogd en qua vormgeving in relatie gebracht met de tegenoverliggende entree van de garage. Het was op de begane grond aanvankelijk een remise, later ook kantoor.

13. Poort aan de Verwerhoek. Een laat-gotische poort met een gedrukte omlijsting in alternerende geprofileerde blokken van Naamse steen die op zijn laatst in de 18de eeuw ge- of herplaatst is, waarschijnlijk op het moment dat de stadsmuur doorbroken werd t.b.v. de bouw van een woonhuis dat in feite achter de muur lag. De poort is een rijksmonument (no. 27684). Gegeven het feit dat er regelmatig gebruik gemaakt werd van hergebruikte materialen, en de facto ook poorten bekend zijn die hergebruikt zijn, mag worden aangenomen dat de poortomlijsting van elders komt. Van de andere kant maakt de ligging bij het vm. Katholieke Weeshuis aan de Verwerhoek het ook weer niet geheel onmogelijk dat de poort al eerder geplaatst is. In het deel van het vm. weeshuis dat direct tegen de stadsmuur lag, en dat bij de nieuwbouw in de jaren 90 van de 20ste eeuw gesloopt is zat een vergelijkbaar maar kleiner poortje. Boven dien was de doorbroken stadsmuur al vanaf midden 14de eeuw niet meer dan een tweede verdedigingslinie, ver achter de nieuwe ommuring van de stad.

De poort maakte hoe dan ook aanvankelijk deel uit van een groter pand, waarvan de gevel meer naar voren lag in de lijn van de armenwoninkjes die in en tegen de stadsmuur gebouwd waren. Rond 1920, na sloop van de armenwoninkjes links van de poort, is het deel van het gebouw waarin de poort zat afgebroken en teruggeplaatst en is de huidige zijmuur van wat abusievelijk wordt aangezien voor armenwoning opgetrokken met sloopmateriaal.

De poort was de entree naar de meekrapmolen van Gadiot, die niet bereikbaar was vanuit de Grote Looiersstraat. Dat gold wel voor de aardappelstokerij van zijn broer, die ten oosten van de molen lag.

14. Het zogenaamde armenhuisje. De betiteling klopt niet, want dit bouwdeel maakte geen deel uit van de reeks huisjes op en tegen de walmuur. Aan de buitenzijde, dus aan de kant van de Verwerhoek, is niet alleen te zien dat er restanten aanwezig zijn van vroeg-17de eeuws metselwerk maar is ook nog een raamkozijntje in Naamse steen aanwezig dat laat-16de, vroeg 17de eeuws is. Aan de binnenzijde is een 18de eeuws deurkozijn in Naamse steen te zien, inclusief een bovenlicht en een raam. Die zijn gevat in uiterst rommelig metselwerk dat aanleiding geeft te veronderstellen dat de omlijstingen secundair gebruikt zijn in een poortgebouw dat hoorde bij het woonhuis onder no. 16.

Na het terugplaatsen van de poort is de gevel aan de buitenzijde eveneens met sloopmateriaal herbouwd en is het dak veranderd in een lessenaardak. Het pand vormde met de na 1920

teruggeplaatste poort een eenheid en lag voor een open plaats-
je waaraan het woonhuis (bouwdeel 16, zie aldaar) lag.
T.b.v. de garage zijn er toiletten in gemaakt.

15. De open plaats voor de woning van Van Straaten die aanvan-
kelijk aan de westkant iets verder liep, maar aan de oostzijde
deels in beslag genomen werd door het poortgebouw dat deels
tegen de zijvleugel van het huis van Van Straaten (bouwdeel
12), lag.

16. Het woonhuis van Van Straaten, bestaand uit twee delen.
Rechts, het stuk met de tot pui met deur gewijzigde poort, is
met zijn poort en de tegenpoort aan de andere kant van de
bouwmassa plus de ovale lichtopeningen in de westgevel uit de
late 17de eeuw. Rond 1800 is het gebouw uitgebreid tot de hui-
dige omvang, waarna midden 19de eeuw de poort is toege-
voegd. Rond 1925 is het hele pand ingrijpend verbouwd en
gemoderniseerd, maar inmiddels zeer onderkomen.

Op de kadasterkaart van Sotiau maakt het huis deel uit van het
veel grotere complex van de meekrapmolen, die haaks stond op
de huidige bouwmassa en naar het zuiden tot in de tuin van de
huidige panden Grote Looiersstraat 26 en 28 liep. Dit molenge-
bouw bestond uit een samenklontering van deels bestaande en
deels nieuwe bouwdelen.

Aan de zuidkant, in de huidige garage, is een tegenpoort te zien,
plus enkele dichtgezette raampjes ter plekke van de open ruim-
te die op de kadasterkaart van Sotiau is te zien tussen de twee
vleugels van het molengebouw.

19

17. Een tegen 1940 vernieuwd gebouw dat een uitbreiding
vormde van de fabrieksgebouwen aan de oostkant. Het is met
bouwdeel 11 onder een dak gevoegd. Op basis van dit stramien
is later bouwdeel 18 gerealiseerd, hoewel daar een in 1919 gere-
aliseerd gebouw aan vooraf gaat.

18. In 1919 vond hier een fabrieksuitbreiding plaats die aansloot
op het nog deels nog bestaande pand no. 26, maar die later
weer is afgebroken om de doorgang naar het terrein in weste-
lijke richting mogelijk te maken. Op de zo ontstane open plaats
is in de late jaren van de tweede wereldoorlog herbouw
gepleegd. In dit bouwdeel is in de achtergevel van bouwdeel 16,
het woonhuis, de tegenpoort te zien van dat huis, plus de twee
dichtgezette raampjes.

19. De garage van Van Straaten, gebouwd in 1925. Delen van de
walmuur zijn hier inpandig in het zicht. Aan de overkant van de

ruimte, in de zuidmuur, zijn restanten van een mergelmuur te herkennen die bij een verdwenen gebouw horen dat niet separaat ingetekend is in het grondplan van de meekrapmolen van Gadiot zoals die is weergegeven op de kadasterkaart van 1827/30. Aangezien aangenomen mag worden dat die molen in de loop der tijd is gegroeid uit samenvoeging van bestaande gebouwen, waarvan er enkele zijn aangegeven op de tekening van D'Aubancourt, betekent dit dat een ouder gebouw deel uitmaakte van het molencomplex.

20. De garage van Bauduin, later samengevoegd met de garage van Michon/ Van Straaten.

21. Verbindingsgebouw. In de westmuur zijn sporen te zien van een laag gebouw in baksteen dat mogelijk het achterhuis was van Looiersgracht 3.

22. De garage met bovenwoningen van Michon, uit 1934. Het geheel vervangt een tweetal gebouwen die ook in 1830 al samengevoegd waren. Het stuk direct grenzend aan de walmuur had een poort in Naamse steen met een gotische vormgeving. Het rechter deel van het pand had eveneens een poort, terwijl een foto uit de jaren 20 een gevel met enkele ramen laat zien naast die tweede poort, die direct grensde aan de gotische poort. Door vertekening op de foto lijkt die tweede poort er niet te zijn.

Het huidige pand heeft aan de noordkant een muur die in 1934 is opgetrokken uit hergebruikte naar alle waarschijnlijkheid uit de sloop ter plekke afkomstige bakstenen. Tengevolge van schade in Wereldoorlog II is de top van de gevel in de jaren 40 van de 20ste eeuw opnieuw opgetrokken.

23. Fabrieksdeel uit 1931, waarvoor de Fa. v/h Chs. Fles de bouwvergunning aanvraagde, maar ook de 'charpente metallique' bestelde bij de firma Deltours Frères in Mons-lez-Liège. Volgens de huidige eigenaar zou de constructie afkomstig zijn van een tijdelijk tentoonstellingsgebouw. Dat lijkt strijdig met de bouw-aanvraag en met name de bijbehorende tekeningen bij de bouwaanvraag.

24. Schoorsteen van de verwarmingsinstallatie van de fabriek, gelegen in de kelder die onder 24a is beschreven. Gebouwd rond 1900, later iets opgehoogd. Het is niet duidelijk waar de schoorsteen aanvankelijk bij hoorde, gezien de relatie met de hierna beschreven kelder. Feit is wel dat de in 1931 gerealiseerde fabrieksuitbreiding (bouwdeel 23) er duidelijk naast is geplaatst.

24a. Onder het maaiveld liggen twee parallelle kelders, waarvan de oostelijke de entree bevat. Een stenen trap voert vanuit een opstal op maaiveldniveau naar een 18de eeuwse kelder in mergel en baksteen. Naast een voormalige opening in de westelijke gewelfwand zit de doorgang naar de tweede, 19de eeuwse kelder, die in het midden verdiept is t.b.v. de oliegestookte verwarmingsinstallatie, die ook dienst deed in het droogproces binnen de fabriek. Halverwege loopt een gesleept kanaal naar de voet van de schoorsteen (24).

De eerstgenoemde kelder maakte deel uit van de in 1853 afgebroken meekrapmolen van Gadiot. Het is niet duidelijk of de kort daarna herbouwde molen op dezelfde plaats lag, of dat het dan gaat om de gebouwen aan de oostkant. Het feit dat de in 1857 gedateerde schoorsteen (bouwdeel 26) een directe verbinding had met een stoommachine in bouwdeel 4, gekoppeld aan het gegeven dat Andries Adolphe Gadiot zijn aardappelstokerij in 1847 van de hand heeft gedaan maakt het laatste mogelijk.

25. Aansluitend op het keldergedeelte is een restant aanwezig van een gebouw dat ligt op de plaats van de meekrapmolen, maar gezien het metselwerk waarschijnlijk hoort bij de herbouw na de sloop van 1853.

Het pand had een lessenaardak, dat tegen een verdwenen muur op de overgang naar bouwdeel 25 leunde. Die muur lag in het verlengde van de westelijke uitstulping in bouwdeel 18, in het midden van het gebouw achter Grote Looierstraat 26.

Volgens een zegsman is dit bouwdeel pas in 1947 bij het complex gevoegd. Voordien zou het een zelfstandig uitgebate boerderij zijn, die bovendien met een muur aan de noordkant was afgesloten van het fabriekscomplex. Het westelijke stuk omvatte toen de paardenstal. Of er een mogelijke relatie is met de paarden die de rosmolens van de meekrapmolen lieten draaien is gissen.

Een boerderij lijkt echter weinig waarschijnlijk, zodat hier mogelijk sprake is van een remise bij Grote Looiersstraat 26 en/of 28.

26. Dit bouwdeel stamt grotendeels uit de tweede helft van de 19de eeuw, mogelijk uit of kort na 1857, als de nieuwe schoorsteen gebouwd wordt. Een tijdlang vormde het met no. 18 het in 1919 gebouwde stuk, dat nadien weer is afgebroken. In de zuidelijke muur, op de erfscheiding met de burens, is ouder metselwerk te zien dat waarschijnlijk een deel van de zuidelijke gevel is van de meekrapmolen.

27. De vierkante schoorsteen heeft een datumsteen met 1857. Daarmee is het klaarblijkelijk de oudste schoorsteen van Nederland.

Het is deels ingebouwd in fragmenten van een ouder gebouw-tje, dat pas is ontstaan na 1830 en dat aanvankelijk groter was. Nu hoort het grotendeels bij Grote Looiersstraat 24.

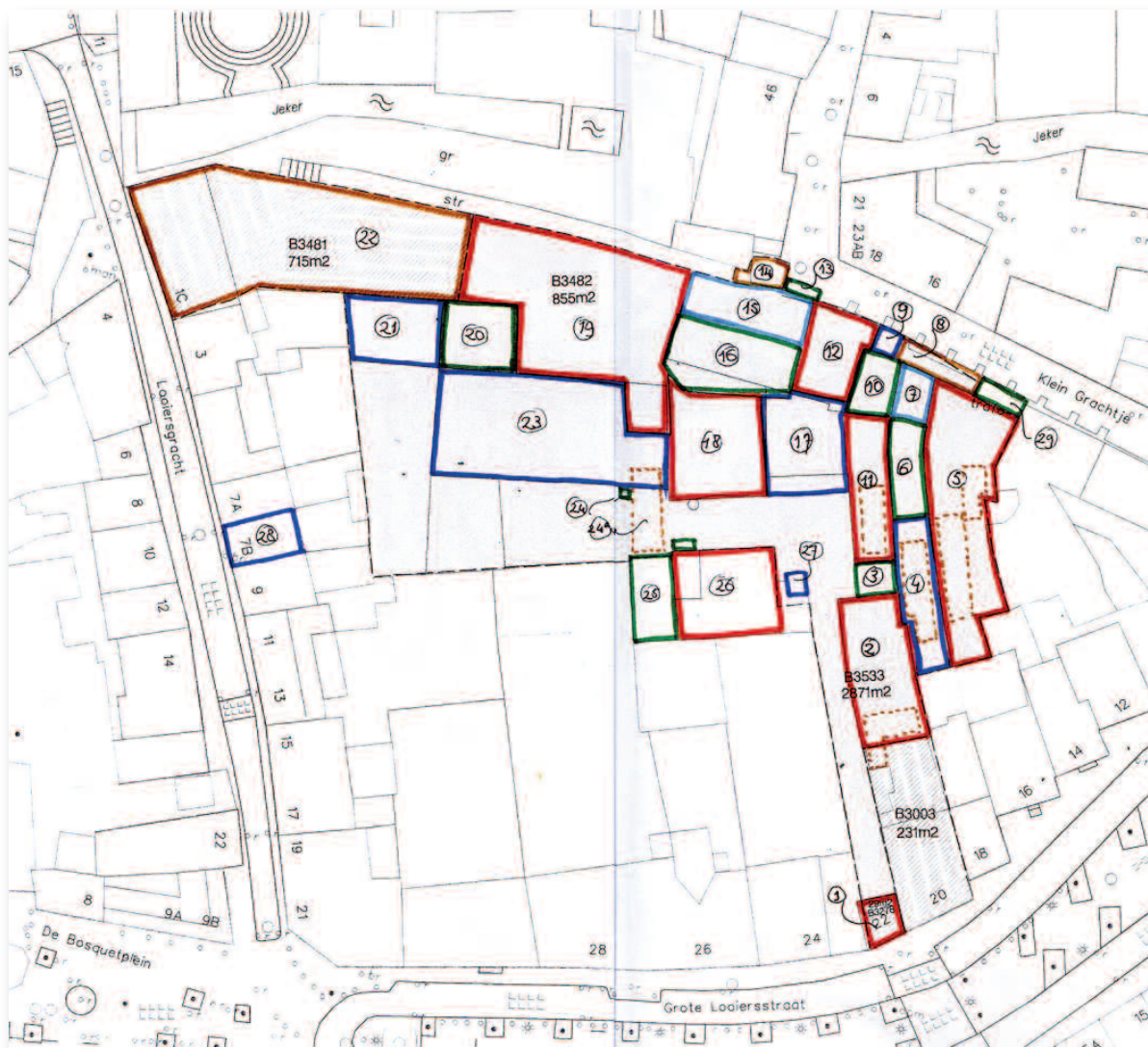
De schoorsteen is als zelfstandig bouwelement neergezet zoals te zien is aan bouwnaden aan de kant van het straatje en een slordige inkassing van de muur achter no. 24. Aan de kant van de fabriek heeft de schoorsteen een dichtgemetselde opening die waarschijnlijk dienst deed als trekpat annex roetverwijderpunt. Om de hoek, rechts, bevindt zich een opening met een segmentboog die mogelijk dezelfde functie had. Een ontlastingsboog om een zwakke ondergrond te overbruggen is niet waarschijnlijk bij een dergelijk bouwwerk. Een stevige fundering is dan absolute noodzaak.

De datering van de voor de schoorsteen gebruikte baksteen komt overeen met de bouwtijd. Een grondige analyse en vergelijking met bijvoorbeeld de bij de bouw van het Veemgebouw aan het Bassin (1860) en het spoorwegviaductje op de Brusselseweg (1854-1856) gebruikte stenen maakt duidelijk dat de schoorsteen in een campagne is gebouwd. De gebruikte steen is nog niet machinaal geperst, maar is een handvormsteen die wel in een geïndustrialiseerde context is vervaardigd.

Merkwaardig is de plaats van de jaartalsteen, die immers uitkijkt op het terrein van de burens. Daar staat tegenover dat rond 1830 en later de tuin van dat buurpand, Grote Looiersstraat 24, bij de aardappelstokerij hoorde, en de schoorsteen dus grotendeels vrij stond. Het verklaart wel de hoge plaatsing van de steen.

28. Bij het complex hoort de woning Looiersgracht 7b, die in eerste aanleg mogelijk laat-18de eeuw is maar in 1985 ingrijpend gemoderniseerd is.

29. Wel op het terrein maar niet in eigendom is het transformatorhuisje aan het Klein Grachtje, dat net als de ernaast gelegen deur naar de tuin van Grote Looiersstraat 12 is doorgebroken in de walmuur.

Plattegrond met genummerde bouwdelen.
De kleurmarkering heeft slechts tot doel de onderscheiden
bouwdelen zichtbaar te maken.

actuele foto's

- a. De entree naar het terrein, naar de Grote Looiersstraat gezien
 - b. Het fabrieksterrein richting Looiersgracht
 - c. In tegen gestelde richting gekeken, met de schoorsteen uit 1857 rechts
 - d. De achterzijde van de Looiersgracht met links van het gebouw met de trapgevel no. 1a/b, de vm. garage Michon
 - e. Het fabrieksgebouw aan de oostkant, op de grens met de tuin van Grote Looiersstraat 12. Rechts de bouwdelen 6 en 11, op de achtergrond bouwdeel 2
 - f. De binnenzijde van de stadsmuur aan de noordkant, de begrenzing van het terrein. Erachter ligt de garage
-
1. De poort aan de Grote Looiersstraat met stijlen van Naamse steen en een gestucte poortboog uit de tijd van de herbouw van het pand op no. 20.
 2. Het magazijn (no. 2) met in de zuidmuur fragmenten van een 17de eeuws achterhuis van een van de panden die nu het huis aan de straat vormen
 3. Doorkijk naar achter langs het magazijn. Goed is te zien dat de gevel vele malen is verbouwd.
 4. Voormalige gezamenlijke muur in het magazijn, aan de oostkant, waar zich een lager dak aftekent.
 5. De tegenoverliggende topgevel met tal van sporen van ver dwenen en veranderde ramen.
 6. Deel van de kelder onder het magazijn, richting straat, onder de tuin van Grote Looiersstraat 20.
 7. De entree naar de kelder vanuit het magazijn. Duidelijk zijn de vele fases te zien waarin de kelder tot stand is gekomen.
 8. Boven ouder muurwerk in mergel is rond 1900 een nieuw dek gelegd van ijzeren ribben met tussengeplaatste troggewelfjes.
 9. De kelder van het naastgelegen bouwdeel 4, naar het zuiden gezien. Het gaat om een verbinding van de kelder onder bouwdeel 11, waar de entree zit, naar de eigenlijke kelder.
 10. De kelder onder bouwdeel 4, met op het einde een trap naar boven.
 11. De begane grond van deel 4, naar de straat gezien.
 12. De voorgevel van het achterhuis van Grote Looiersstraat 18, van binnen gezien. Het achterhuis bestaat niet meer maar maakt deel uit van de fabriek. De ramen kijken nog uit op de tuin.
 13. De fabriek uit 1915, te beginnen met bouwdeel 5. Links deel 4. De ruimte loopt tot de trafo achter de stadsmuur.
 14. Blik naar het zuid-oosten op de achtermuur van een deel van het wel nog bestaande achterhuis van no. 18, dat weer deels achter het buurpand op no. 16 steekt.

15. Ruimte 5 aan de noordkant, ter plekke van verdwenen gebouwen, waarvan wel nog kelders bestaan.
16. De kelder die onder deel 5 ligt, met sporen van aanpassingen t.b.v. de entree vanuit de tuin.
17. De kelder naar achter gezien met sporen van grotendeels verdwenen kelders en een doorgang naar een nevenkelder.
18. Links zijn enkele blokken gemetseld ter ondersteuning van machines in de vroegere fabriek.
19. De nevenkelder richting de stadsmuur. Naast een blok ter versteviging van de begane grond is daar een steunboog gemetseld met eenzelfde functie.
20. Daar achter ligt een kelderdeel met nissen voor opslag van flessen. De kelder hoorde bij een volledig verdwenen pand.
21. Fraai zijn de diverse steunconstructies te zien. De man in beeld is Pie Kerpentier, die met zijn 72 jaar al 60 jaar in dienst is van Bauduin, en een gewaardeerd zegsman ter plekke was.
22. Bouwdeel 6, in het verlengde van deel 4, naar het noorden gezien.
23. de oostelijke zijmuur van bouwdeel 6, met nog net zichtbaar de verdwenen ramen van de begane grond, op een moment dat de fabriek (5) er nog niet stond.
24. Bouwdeel 7, waarvan aan de westkant is te zien dat het oorspronkelijk een lager gebouwtje met een zadeldak was.
25. Rond 1920 is het gebouw opgehoogd en van een plat dak voorzien, waarbij ook nieuwe ramen en deuren zijn aangebracht. Vele malen ingrijpend verbouwd.
26. De ruimte tussen bouwdeel 7 en de stadsmuur, met op de voorgrond de trafo.
27. De open ruimte tussen bouwdeel 10 en de stadsmuur, waar in de entree vanuit het Klein Grachtje zit.
28. De deur van de buitenzijde.
29. Het platte dak van bouwdeel 10 met rechts de achterkant van deel 12 en recht vooruit deel 11.
30. De aansluiting van de bouwdelen 12, rechts, 16 (het woonhuis van Van Straaten) en links deel 11 op elkaar.
31. Bouwdeel 10 op de begane grond, met een entree vanaf het open plaatsje (9).
32. Bouwdeel 11 aan de kant van het open fabrieksterrein. In dit midden 19de eeuw gerealiseerde gebouw zijn op twee plaatsen gelijkaardig gekapte jaartalstenen hergebruikt waarvan de herkomst onduidelijk is.
33. De ruimte van bouwdeel 11 inpandig, op de begane grond, naar het noorden gezien. Het plafond bestaat uit ijzeren ribben met een betonnen dek, dat rond 1920 is gelegd.

34. Onder dit bouwdeel 11 ligt een kelder die iets smaller is dan het bovenliggende pand en zijn ingang extern heeft liggen. Dat veronderstelt een ouderdom die hoger is dan die van dat pand, maar het correspondeert weer niet met de massa zoals die te zien is op de kaart van Sotiau. De kelder is 18de eeuws, heeft ook weer enkele steunblokken in de ruimte staan en heeft rechtsachter, in de noord-oost-hoek een trap die uitkomt in bouwdeel 6, waar in de vloer nog een luik te zien is.
35. Aan de zuidkant is in de hoek van deze kelder een doorgang gemaakt naar de kelder onder bouwdeel 4. Rechts gaat de trap naar buiten.
36. Bouwdeel 12 is de linkervleugel van het woonhuis van Van Straaten aan de Verwerhoek. Bij een modernisering in 1925 is de gevel opgehoogd en aangepast aan de vormgeving van de overige aan het open plaatsje liggende gebouwen. Om enige eenheid te krijgen zijn de dakranden van dit bouwdeel en de tegenoverliggende ingang van de garage voorzien van opengewerkt muurwerk. Het camoufleert meteen ook het er achter liggende zadeldak, dat aanvankelijk lager liep.
37. Aan de achterzijde, vanaf deel 10, zijn de uitbreiding en ophoging eveneens te zien.
38. De ligging en de vorm van het pand zijn ook goed te zien vanuit de Verwerhoek, waar de poort een markant beeld oplevert.
39. De poort is weliswaar Gotisch van vorm, maar is vrijwel zeker hergebruikt. Tot na 1920 maakte die deel uit van het gebouw rechts, en lag iets meer naar voren. Na de sloop van de links ervan gelegen Armenhuisjes, tegen, in en op de stadsmuur gebouwd, is de poort iets naar achter gezet.
40. Rechts van de poort staat een fragment van een laat-16de/vroeg-17de eeuws gebouw dat aansloot op een gebouw rechts ervan, tussen stadsmuur en Jeker, horend bij het Katholieke Weeshuis. Na het terugzetten van de poort is een nieuwe zijgevel opgetrokken, evenals een achtergevel.
41. Daarbij zijn oude stenen hergebruikt in een slordig metsel verband. Wel zijn aan de binnenplaats hardstenen kozijnen gebruikt.
42. Het bouwdeel, 14, is in 1925 veranderd tot toiletruimte voor de garagearbeiders.
43. Zicht op de open plaats bij het woonhuis van Van Straaten, bouwdeel 16, vanaf het dak van de garage. Aan de overkant staat de zijvleugel van het woonhuis, rechts de woning. Bouwdeel 14 ligt links.

44. De voorgevel van het woonhuis. Aan de onderbreking van de dakgoot is de scheiding af te lezen van de samenstellen de bouwdelen. Het rechter deel is 18de eeuws, maar met 17de eeuwse restanten.
45. Aan de achterkant, op het zuiden, is in de fabriek in de achtergevel een tegenpoort te zien als doorrijopening naar het vroegere open terrein.
46. Links daarvan zijn twee dichtgezette raamopeningen te zien, waarvan de kleinste, links, 17de eeuws is.
47. In de westelijke topgevel van het woonhuis zijn een aantal ovale openingen te zien die horen bij het laat-17de eeuwse huis.
48. Inpandig is de voordeur die is geplaatst in de poort aan de binnenplaats maatgevend voor de zwaar onderkomen toe stand van het gebouw.
49. In de naastgelegen garage, bouwdeel 19, is eveneens een deel van de zijgevel te zien, met een afgeschuinde hoek van het woonhuis. De deur, links, geeft toegang tot het woonhuis, waarin ook het kantoor van de garage zat.
50. De rond 1940 gebouwde fabrieksvleugel, bouwdeel 17.
51. De voorgevel van de garage van Van Straaten aan het plaatsje voor het woonhuis.
52. In de garage zijn, aan de zuidkant, muurfragmenten bewaard van een gebouw dat verder helemaal verdwenen is, maar deel uitmaakte van het veel grotere complex van de meekrapmolen, die op zijn beurt ook weer was samengesteld uit tal van bouwdelen. De muur staat op de grens tussen vermicellifabriek en garage.
53. In het verlengde daarvan ligt ook het bouwdeel 21, dat net als de voormalige garage van Bauduin deel uitmaakt van de vm. garage van Michon. Enkele muurrestantjes verwijzen naar een ouder gebouw. Het huidige is rond 1940 tot stand gekomen.
54. In de Looiersgracht ligt het woonhuis annex garage van Michon, gebouwd in 1934, en herkenbaar aan de in het midden gelegen poort.
55. De noordelijke topgevel is op de stadsmuur opgetrokken met gebruikmaking van de stenen van de gesloopte voorganger. De top is na een granaatinslag in 1941 opnieuw opgetrokken.
56. De stadsmuur, die het terrein begrenst, is t.b.v. het huis met garage doorbroken voor een raampje, zoals voor 1934, toen er een gebouw stond, ook al gebeurd was.
57. Door samenvoeging van de twee garages is een enorm oppervlak voorzien van platte daken. Het huis op de achtergrond is het pand Looiersgracht 1a/b. Rechts loopt de stadsmuur, links staat de fabriek van Bauduin.

58. De garage vanuit bouwdeel 21 richting de stadsmuur gezien.
59. De garage richting de Looiersgracht met rechts de stadsmuur.
60. De garageruimte richting de poort van Van Straaten aan de Verwerhoek gezien.
61. De stadsmuur is in de vroegere garage Van Straaten over 7 vakken, ontstaan door de kolommen voor het dak, te zien. In de garage Michon is de muur weggestuct.⁶². De fabrieksruijnte uit 1931, bouwdeel 23, naar de westkant gezien.
62. Detail van de muur in breuksteenmetselwerk
63. In de muur bevindt zich een later weer dichtgezet 17de eeuws poortje waarvan de sporen ook links van de kolom te zien zijn.
64. Muursegment tussen twee kolommen. Duidelijk is te zien dat er reparaties in baksteen hebben plaatsgevonden.
65. Detail van muurwerk.
66. De fabrieksruijnte uit 1931, bouwdeel 23, naar de westkant gezien.
67. Het open terrein met links de fabriek uit 1931 en pal daar voor de tweede schoorsteen van rond 1900. De foto geeft een goed beeld van de inbedding van de fabriek in een omgeving waarin, behalve de schoorstenen, ook andere hoge panden het stedelijk weefsel bepalen.
68. Tegen de muur van een tot 1947 afgescheiden terrein staat een los gebouwtje waarin de entree naar een tweetal gekoppelde kelders ligt.
69. De oostelijke kelder is 18de eeuws en hoort bij de molengebouwen van Gadiot. De oorspronkelijke functie is onduidelijk. Van de overige gebouwen resteert niets.
70. De kelder ernaast is 19de eeuws en hoort mogelijk bij de herbouw van de molen. In de verdiepte vloer stonden de verwarmingsketels van de fabriek, waar ook de hitte geleverd werd om de graanproducten mee te drogen. Halverwege gaat een gesleepte schoorsteen naar de op het terrein staande tweede schoorsteen, bouwdeel 24.
71. De entree naar de kelder bestaat uit een met hardstenen belegde trap.
72. Die maakt aan de benedenzijde een lichte draai naar de oudste kelder, waar aanvankelijk een doorgang naar de kelder ernaast lag. In tweede instantie is die entree vergroot en verlegd naar de huidige plaats, direct in het verlengde van de trap.

73. Aan de zuidkant van de kelders geeft een open plek aan waar tot een jaar of 20 geleden nog een overkapt stuk stond van een gebouw dat aanvankelijk doorliep in het nog bestaande pand achter Grote Looiersstraat 28. Daar hoorde dit gebouw dan ook bij. Tot rond 1947 was dit bouwdeel geen onderdeel van de fabriek maar diende het als stal voor paarden. De in de topgevel zichtbare staande naad, waar de inkassing van een haaks daarop staande muur is te zien, verwijst naar een fase waarin het westelijke stuk gedekt was met een lessenaardak, en het linker voorzien was van een plat dak zoals ook de rest van dit stuk nog laat zien.
74. Staande in bouwdeel 17, met de rug naar het woonhuis (16) is te zien dat die naad correspondeert met een muur ter plekke. Die muur liep inderdaad door als onderdeel van een van de gebouwen van de meekrapmolen.
75. In het interieur van de fabrieksruimte is dat muurfragmentje te herkennen.
76. Tussen de voormalige paardenstal en de schoorsteen ligt een ander fragment ouder muurwerk, onderdeel van een met een plat dak gedekt bouwdeel dat eveneens pas na 1947 bij de fabriek getrokken werd. Aan de noordkant ervan lag tot rond 1950 een bouwdeel met een onderdoorgang naar het westelijke stuk van het fabrieksterrein.
77. In de hoek van dit bouwdeel staat de schoorsteen uit 1857 die verbonden was met een stoommachine in bouwdeel 4. Het kanaal liep onder de toegangsweg door.
78. De voet van de schoorsteen is iets breder dan de rest.
79. Aan de zuidkant is de schoorsteen gedateerd. Op het moment waarop de schoorsteen gebouwd is hoorde de smalle tuin van Grote Looiersstraat 24 nog bij het complex.
80. Ook hier geldt dat er sporen zijn van verdwenen gebouwtjes ter plekke van de huidige doorgang.
De met een lessenaardak gedekte opstal hoort nu bij het buurpand.
81. Aan het Klein Grachtje is na uitbreken van een stuk stadsmuur met gebruikmaken van breuksteen een trafo ingebouwd.
82. In de volgende boog bevindt zich een op identieke manier ingebroken deur die op het Bauduinterrein ligt, maar haaks verbinding geeft tot de tuin van Grote Looiersstraat 12.

a. De entree naar het terrein,
naar de Grote Looiersstraat gezien

30

b. Het fabrieksterrein richting Looiersgracht

- c. In tegen gestelde richting
gekeken, met de schoorsteen
uit 1857 rechts

- d. De achterzijde van de
Looiersgracht met links
van het gebouw met de
trapgevel no. 1a/b, de vm.
garage Michon

e. Het fabrieksgebouw aan de oostkant, op de grens met de tuin van Grote Looiersstraat 12. Rechts de bouwdelen 6 en 11, op de achtergrond bouwdeel 2

f. De binnenzijde van de stadsmuur aan de noordkant, de begrenzing van het terrein. Erachter ligt de garage

1. De poort aan de Grote Looiersstraat met stijlen van Naamse steen en een gestucte poortboog uit de tijd van de herbouw van het pand op no. 20.

2. Het magazijn (no. 2) met in de zuidmuur fragmenten van een 17de eeuws achterhuis van een van de panden die nu het huis aan de straat vormen

3. Doorkijk naar achter langs het magazijn. Goed is te zien dat de gevel vele malen is verbouwd.

34

4. Voormalige gezamenlijke muur in het magazijn, aan de oostkant, waar zich een lager dak aftekent.

5. De tegenoverliggende topgevel met tal van sporen van verdwenen en veranderde ramen.

6. Deel van de kelder onder het magazijn, richting straat, onder de tuin van Grote Looiersstraat 20.

7. De entree naar de kelder vanuit het magazijn. Duidelijk zijn de vele fases te zien waarin de kelder tot stand is gekomen.

36

8. Boven ouder muurwerk in mergel is rond 1900 een nieuw dek gelegd van ijzeren ribben met tussengeplaatste troggewelfjes.

9. De kelder van het naastgelegen bouwdeel 4, naar het zuiden gezien. Het gaat om een verbinding van de kelder onder bouwdeel 11, waar de entree zit, naar de eigenlijke kelder.

10. De kelder onder bouwdeel 4, met op het einde een trap naar boven.

11. De begane grond van deel 4, naar de straat gezien.

38

12. De voorgevel van het achterhuis van Grote Looiersstraat 18, van binnen gezien. Het achterhuis bestaat niet meer maar maakt deel uit van de fabriek. De ramen kijken nog uit op de tuin.

13. De fabriek uit 1915, te beginnen met bouwdeel 5. Links deel 4. De ruimte loopt tot de trafo achter de stadsmuur.

14. Blick naar het zuid-oosten op de achtermuur van een deel van het wel nog bestaande achterhuis van no. 18, dat weer deels achter het buurpand op no. 16 steekt.

15. Ruimte 5 aan de noordkant, ter plekke van verdwenen gebouwen, waarvan wel nog kelders bestaan.

16. De kelder die onder deel 5 ligt, met sporen van aanpassingen t.b.v. de entree vanuit de tuin.

17. De kelder naar achter gezien met sporen van grotendeels verdwenen kelders en een doorgang naar een nevenkelder.

18. Links zijn enkele blokken gemetseld ter ondersteuning van machines in de vroegere fabriek.

19. De nevenkelder richting de stadsmuur. Naast een blok ter versteviging van de begane grond is daar een steunboog gemetseld met eenzelfde functie.

42

20. Daar achter ligt een kelderdeel met nissen voor opslag van flessen. De kelder hoorde bij een volledig verdwenen pand.

21. Fraai zijn de diverse steunconstructies te zien. De man in beeld is Pie Kerpentier, die met zijn 72 jaar al 60 jaar in dienst is van Bauduin, en een gewaardeerd zegsman ter plekke was.

22. Bouwdeel 6, in het verlengde van deel 4, naar het noorden gezien.

23. de oostelijke zijmuur van bouwdeel 6, met nog net zichtbaar de verdwenen ramen van de begane grond, op een moment dat de fabriek (5) er nog niet stond.

44

24. Bouwdeel 7, waarvan aan de westkant is te zien dat het oorspronkelijk een lager gebouwtje met een zadeldak was.

25. Rond 1920 is het gebouw opgehoogd en van een plat dak voorzien, waarbij ook nieuwe ramen en deuren zijn aangebracht. Vele malen ingrijpend verbouwd.

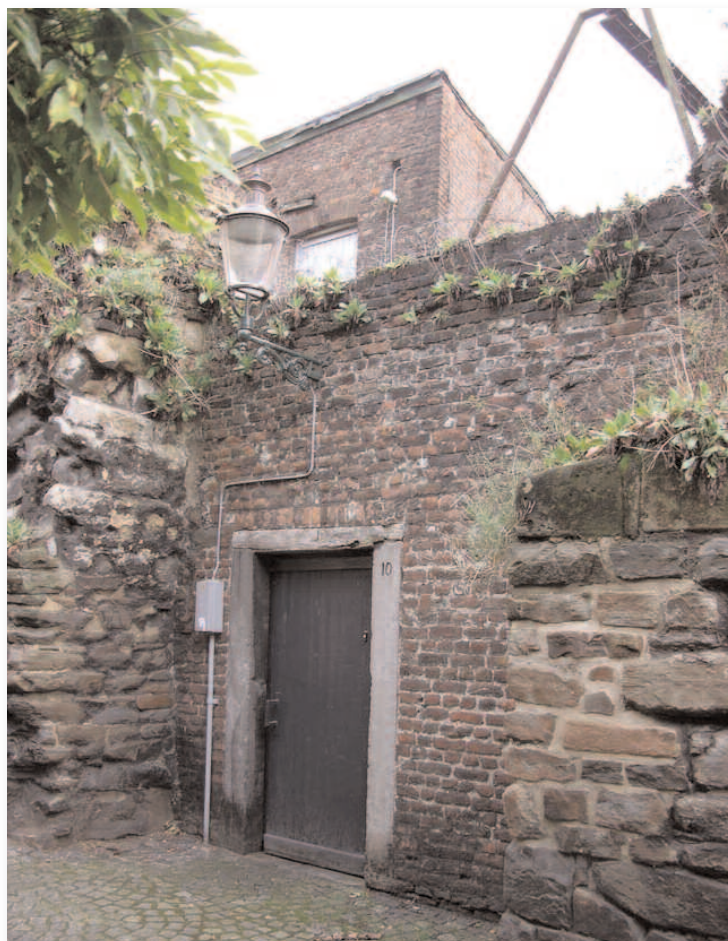
26. De ruimte tussen bouwdeel 7 in de stadsmuur, met op de voorgrond de trafo.

27. De open ruimte tussen bouw
deel 10 en de stadsmuur, waar
in de entree vanuit het Klein
Grachtje zit.

46

28. De deur van de
buitenzijde.

29. Het platte dak van bouwdeel 10 met rechts de achterkant van deel 12 en recht vooruit deel 11.
De daken zijn deels nog gedekt met oud-hollandse pannen.

30. De aansluiting van de bouwdelen 12, rechts, 16 (het woonhuis van Van Straaten) en links deel 11 op elkaar.

31. Bouwdeel 10 op de begane grond, met een entree vanaf het open plaatsje (9).

48

32. Bouwdeel 11 aan de kant van het open fabrieksterrein. In dit midden 19de eeuw gerealiseerde gebouw zijn op twee plaatsen gelijkaardig gekapte jaartalstenen hergebruikt waarvan de herkomst onduidelijk is.

33. De ruimte van bouwdeel 11 inpandig, op de begane grond, naar het noorden gezien. Het plafond bestaat uit ijzeren ribben met een betonnen dek, dat rond 1920 is gelegd.

34. Onder dit bouwdeel 11 ligt een kelder die iets

smaller is dan het bovenliggende pand en zijn ingang extern heeft liggen. Dat veronderstelt een ouderdom die hoger is dan die van dat pand, maar het correspondeert weer niet met de massa zoals die te zien is op de kaart van Sotiau. De kelder is 18de eeuws, heeft ook weer enkele steunblokken in de ruimte staan en heeft rechtsachter, in de noord-oost-hoek een trap die uitkomt in bouwdeel 6, waar in de vloer nog een luik te zien is.

35. Aan de zuidkant is in de hoek van deze kelder een doorgang gemaakt naar de kelder onder bouwdeel 4. Rechts gaat de trap naar buiten.

- 50 36. Bouwdeel 12 is de linkervleugel van het woonhuis van Van Straaten aan de Verwerhoek. Bij een modernisering in 1925 is de gevel opgehoogd en aangepast aan de vormgeving van de overige aan het open plaatsje liggende gebouwen. Om enige eenheid te krijgen zijn de dakranden van dit bouwdeel en de tegenoverliggende ingang van de garage voorzien van opengewerkt muurwerk. Het camoufleert meteen ook het er achter liggende zadeldak, dat aanvankelijk lager liep.

37. Aan de achterzijde, vanaf deel 10, zijn de uitbreiding en ophoging eveneens te zien.

38. De ligging en de vorm van het pand zijn ook goed te zien vanuit de Verwerhoek, waar de poort een markant beeld oplevert.

39. De poort is weliswaar Gotisch van vorm, maar is vrijwel zeker hergebruikt. Tot na 1920 maakte die deel uit van het gebouw rechts, en lag iets meer naar voren. Na de sloop van de links ervan gelegen Armenhuisjes, tegen, in en op de stadsmuur gebouwd, is de poort iets naar achter gezet.

52 40. Rechts van de poort staat een fragment van een laat-16de/vroeg-17de eeuws gebouw dat aansloot op een gebouw rechts ervan, tussen stadsmuur en Jeker, horend bij het Katholieke Weeshuis. Na het terugzetten van de poort is een nieuwe zijgevel opgetrokken, evenals een achtergevel.

41. Daarbij zijn oude stenen hergebruikt in een slordig metsel verband. Wel zijn aan de binnenplaats hardstenen kozijnen gebruikt.

42. Het bouwdeel, 14, is in 1925 veranderd tot toiletruimte voor de garagearbeiders.

43. Zicht op de open plaats bij het woonhuis van Van Straaten, bouwdeel 16, vanaf het dak van de garage. Aan de overkant staat de zijvleugel van het woonhuis, rechts de woning. Bouwdeel 14 ligt links.

44. De voorgevel van het woonhuis. Aan de onderbreking van de dakgoot is de scheiding af te lezen van de samenstellen de bouwdelen. Het rechter deel is 18de eeuws, maar met 17de eeuwse restanten.

45. Aan de achterkant, op het zuiden, is in de fabriek in de achtergevel een tegenpoort te zien als doorrijopening naar het vroegere open terrein. De boog heeft een sluitsteen.

46. Links daarvan zijn twee dicht gezette raamopeningen te zien, waarvan de kleinste, links, 17de eeuws is.

47. In de westelijke topgevel van het woonhuis zijn een aantal ovale openingen te zien die horen bij het laat-17de eeuwse huis.

- 56 48. Inpandig is de voordeur die is geplaatst in de poort aan de binnenplaats maatgevend voor de zwaar onderkomen toe stand van het gebouw.

49. In de naastgelegen garage, bouwdeel 19, is eveneens een deel van de zijgevel te zien, met een afgeschuinde hoek van het woonhuis. De deur, links, geeft toegang tot het woonhuis, waarin ook het kantoor van de garage zat.

50. De rond 1940 gebouwde fabrieksvleugel, bouwdeel 17.

51. De voorgevel van de garage van Van Straaten aan het plaatsje voor het woonhuis.

58

52. In de garage zijn, aan de zuidkant, muurfragmenten bewaard van een gebouw dat verder helemaal verdwenen is, maar deel uitmaakte van het veel grotere complex van de meekrapmolen, die op zijn beurt ook weer was samengesteld uit tal van bouwdelen. De muur staat op de grens tussen vermicellifabriek en garage.

53. In het verlengde daarvan ligt ook het bouwdeel 21, dat net als de voormalige garage van Bauduin deel uitmaakt van de vm. garage van Michon. Enkele muurrestantjes verwijzen naar een ouder gebouw. Het huidige is rond 1940 tot stand gekomen.

54. In de Looiersgracht ligt het woonhuis annex garage van Michon, gebouwd in 1934, en herkenbaar aan de in het midden gelegen poort.

55. De noordelijke topgevel is op de stadsmuur opgetrokken met gebruikmaking van de stenen van de gesloopte voorganger. De top is na een granaatinslag in 1941 opnieuw opgetrokken.

56. De stadsmuur, die het terrein begrenst, is t.b.v. het huis met garage doorbroken voor een raampje, zoals voor 1934, toen er een gebouw stond, ook al gebeurd was.

57. Door samenvoeging van de twee garages is een enorm oppervlak voorzien van platte daken. Het huis op de achtergrond is het pand Looiersgracht 1a/b. Rechts loopt de stadsmuur, links staat de fabriek van Bauduin.

58. De garage vanuit bouwdeel 21 richting de stadsmuur gezien.

59. De garage richting de Looiersgracht met rechts de stadsmuur.

62

60. De garageruimte richting de poort van Van Straaten aan de Verwerhoek gezien.

61. De stadsmuur is in de vroegere garage Van Straaten over 7 vakken, ontstaan door de kolommen voor het dak, te zien. In de garage Michon is de muur weggestuct.

62: Detail van de muur in breuksteenmetselwerk

63. In de muur bevindt zich een later weer dichtgezet 17de eeuws poortje waarvan de sporen ook links van de kolom te zien zijn.

64. Muursegment tussen twee kolommen. Duidelijk is te zien dat er reparaties in baksteen hebben plaatsgevonden.

65. Detail van muurwerk.

66. De fabrieksruimte uit 1931, bouwdeel 23, naar de westkant gezien.

67. Het open terrein met links de fabriek uit 1931 en pal daar voor de tweede schoorsteen van rond 1900. De foto geeft een goed beeld van de inbedding van de fabriek in een omgeving waarin, behalve de schoorstenen, ook andere hoge panden het stedelijk weefsel bepalen.

64

68. Tegen de muur van een tot 1947 afgescheiden terrein staat een los gebouwtje waarin de entree naar een tweetal gekoppelde kelders ligt.

69. De oostelijke kelder is 18de eeuws en hoort bij de molengebouwen van Gadiot. De oorspronkelijke functie is onduidelijk. Van de overige gebouwen resteert niets.

70. De kelder ernaast is 19de eeuws en hoort mogelijk bij de herbouw van de molen. In de verdiepte vloer stonden de verwarmingsketels van de fabriek, waar ook de hitte geleverd werd om de graanproducten mee te drogen. Halverwege gaat een gesleepte schoorsteen naar de op het terrein staande tweede schoorsteen, bouwdeel 24.

71. De entree naar de kelder bestaat uit een met hardstenen belegde trap.

66

72. Die maakt aan de benedenzijde een lichte draai naar de oudste kelder, waar aanvankelijk een doorgang naar de kelder ernaast lag. In tweede instantie is die entree vergroot en verlegd naar de huidige plaats, direct in het verlengde van de trap.

73. Aan de zuidkant van de kelders geeft een open plek aan waar tot een jaar of 20 geleden nog een overkapt stuk stond van een gebouw dat aanvankelijk doorliep in het nog bestaande

pand achter Grote Looiersstraat 28. Daar hoorde dit gebouw dan ook bij. Tot rond 1947 was dit bouwdeel geen onderdeel van de fabriek maar diende het als stal voor paarden. De in de topgevel zichtbare staande naad, waar de inkassing van een haaks daarop staande muur is te zien, verwijst naar een fase waarin het westelijke stuk gedekt was met een lessenaardak, en het linker voorzien was van een plat dak zoals ook de rest van dit stuk nog laat zien.

74. Staande in bouwdeel 17, met de rug naar het woonhuis (16) is te zien dat die naad correspondeert met een muur ter plekke. Die muur liep inderdaad door als onderdeel van een van de gebouwen van de meekrapmolen.

75. In het interieur van de fabrieksruimte is dat muurfragmentje te herkennen.

76. Tussen de voormalige paardenstal en de schoorsteen ligt een ander fragment ouder muurwerk, onderdeel van een met een plat dak gedekt bouwdeel dat eveneens pas na 1947 bij de fabriek getrokken werd. Aan de noordkant ervan lag tot rond 1950 een bouwdeel met een onderdoorgang naar het westelijke stuk van het fabrieksterrein.

77. In de hoek van dit bouwdeel staat de schoorsteen uit 1857 die verbonden was met een stoommachine in bouwdeel 4. Het kanaal liep onder de toegangsweg door. De schoorsteen is een vrijstaand element, zonder verbinding met aanliggend muurwerk.

78. De voet van de schoorsteen is iets breder dan de rest. In die voet zit aan de kant van de fabriek een dichtgezet ventilatie- of roetgat, terwijl om de hoek rechts een tweede opening te zien is, gedekt met een segmentboog. Een mogelijke trekopening.

79. Aan de zuidkant is de schoorsteen gedateerd. Op het moment waarop de schoorsteen gebouwd is hoorde de smalle tuin van Grote Looiersstraat 24 nog bij het complex.

70

80. Ook hier geldt dat er sporen zijn van verdwenen gebouwtjes ter plekke van de huidige doorgang. De met een lessenaardak gedekte opstal hoort nu bij het buurpand.

81. Aan het Klein Grachtje is na uitbreken van een stuk stadsmuur met gebruikmaken van breuksteen een trafo ingebouwd.

82. In de volgende boog bevindt zich een op identieke manier ingebroken deur die op het Bauduinterrein ligt, maar haaks verbinding geeft tot de tuin van Grote Looiersstraat 12.

waardenstelling

Het cultuurhistorisch belang van het Bauduinterrein kan bekeken worden vanuit verschillende invalshoeken.

Allereerst is er het historische belang van de plek: zo vlak buiten de eerste stadsommuring in het stroomgebied van de Jeker mag aangenomen worden dat er sinds lang menselijke activiteiten ontplooid zijn. Uit de tijd voor de middeleeuwen, c.q. de bouw van de muur, is er vanuit archeologisch oogpunt vooralsnog niets te melden. Dat betekent niet dat er dus ook niks te vinden zal zijn. Bodemonderzoek zal dat duidelijk kunnen of moeten maken.

Dat laatste is afhankelijk van de mate waarin het terrein, na eventuele amovering van opstallen, vergraven wordt t.b.v. nieuwe functies. Daarbij kan aangetekend worden dat een deel van het terrein al in het verleden verstoord is door de aanleg van kelders. Wat er verder aan niet meer waarneembare activiteiten beneden het maaiveld heeft plaatsgevonden moet blijken uit archeologisch onderzoek.

Stedenbouwkundig is het gebied per saldo van groot belang. Het is een binnenterrein dat ontstaan is door invulling met bebouwing langs de rand, d.w.z. langs de oevers van de takken van de Jeker. Het verloop daarvan bepaalde in hoge mate de vormgeving van het hele kwartier, met zijn gebogen straten. De Jeker, als toeleveraar van water voor de grachten voor de stadsmuren, als bescheiden transportas maar ook als leverancier van water voor de aandrijving van molens, het wassen van huiden en het bewerken van lakense stof, en als dreigende factor in tijden van hoog water is de vormende kracht. De bebouwing is volgend.

Doordat er ruim een eeuw na de bouw van de eerste stadsmuur, rond 1230, door de bouw van de tweede, veel ruimere ommuring relatief veel uitbreidingsmogelijkheden ontstonden voor zowel bewoning als bebouwing ten behoeve van handel en nijverheid en het stichten van kloosters was de premisse ontstaan voor een verdichting van het onderzochte terrein.

In elk geval was er nu het gegeven van het relatief grote terrein waarop niet alleen een grote meekrapmolen maar uiteindelijk ook de vermicellifabriek kon bestaan. Ook de ontsluiting van het terrein of de gebouwen middels poorten die zelfs gemotoriseerd verkeer toelaten, heeft een eigen vorm van dynamiek. Deels voegde die zich uiteraard naar de beperkingen van de

omstandigheden en deels conflicteerde die met het stedelijk weefsel waarin alles zich afspeelde.

De industriële invulling aan de ene kant en de garagefunctie van een belangrijk deel van de opstallen aan de andere kant heeft aan het terrein een eigen stedenbouwkundig karakter gegeven maar ook de cultuurhistorische waarde ervan bepaald. Het gebied is dus eveneens van belang vanwege die invulling, en de aard van de daar ontwikkelde activiteiten, die we overigens bij lange na niet allemaal kennen, of waarvan de omvang en het belang nog onbekend zijn. Er pleit zeer veel voor een nader onderzoek naar de handels- en nijverheidsactiviteiten die er in het gebied hebben plaatsgevonden.

Maar ook naar de ondernemersmentaliteit die garant stond voor de fabrieken die er gesticht werden, plus de sociale en economische rol die de betreffende ondernemers hadden. Zo komen we C.Fles van 1853 tot 1859 tegen als onbezoldigde eerste boekhouder/kassier van de Stedelijke Spaarbank, die in 1853 gesticht werd om het kapitaal dat de nieuwe arbeidersklasse in Maastricht verdiende te vrijwaren van onbezonnen besteding.

De ondernemende klasse waartoe mensen als Gadiot, Fles en Bauduin behoorden bepaalde in de 19de eeuw in hoge mate het gezicht van de stad. Zij waren het die contacten met het buitenland ten goede lieten komen aan hun eigen initiatieven en vervolgens ook aan de stad. De stadsuitbreidingen als de Percée en het Villapark zijn daar eveneens sprekende voorbeelden van. Daar woonde de nieuwe sociale toplaag dan ook zelf weer.

Een van die initiatieven was ook het mechaniseren van de baksteenfabricage, waarvan de oudste schoorsteen, die door zijn datering de oudst gedateerde schoorsteen van Nederland is, een markant bewijs is. Ook dat is een cultuurhistorisch aspect dat meetelt.

Daar staat tegen over dat het bouwhistorisch belang van de aanwezige bebouwing zeer gering is: de schoorsteen, die los staat van zijn oorspronkelijke functie, heeft een hoge bouwhistorische waarde, mede door het gebruik van de industrieel vervaardigde bakstenen. De eerste steenfabrieken die hun productieprocessen mechaniseerden stonden in het Waalgebied, en niet in het zuiden van Limburg. En dus kwamen de eerste strengpersen ook in dat eerste gebied voor, vanaf 1862. Maastricht volgde pas rond 1870, toen ook de vraag naar bakstenen toenam door de voortschrijdende industrialisatie. De schoorsteen uit 1857 is wel gebouwd met industrieel

vervaardigde stenen, maar nog handgevormd. Ter vergelijking is gekeken naar de steen die gebruikt is in 1854-56 bij het spoorviaduct over de Brusselseweg en bij de bouw van het Veem aan het Bassin, in 1860. In het eerste geval is de steen nog strakker dan die van de schoorsteen, in het tweede geval lijkt de steen nog wel op de aloude veldbrandsteen, hoewel een harde mechanische reiniging het beeld vertekent.

Van groot bouwhistorisch belang is uiteraard ook de Gotische poort aan de Verwerhoek, inclusief de doorbraak door de muur. De sloop of functionele teloorgang van kloostergebouwen, na de Napoleontische tijd, was er de oorzaak van dat veel bouwmaterialen beschikbaar kwamen. Nou was het hergebruik van bouwmaterialen eerder usance dan uitzondering, zoals ook de historische foto van de situatie in de Looiersgracht voor de afbraak van de daar gelegen poorten laat zien. Op de muur rechts is een bordje bevestigd met de mededeling 'Afbraak te koop'. Er zijn tal van voorbeelden bekend in de stad waarbij uitgebreid met sloopmaterialen is gewerkt. En dus is het niet verwonderlijk dat aan de Verwerhoek een gotische poort is gebruikt, of hergebruikt.

Ook de reden waarom en de manier waarop de oudste stadsmuur is doorbroken voegt een bouwhistorische waarde toe.

Aan de aangetroffen kelders kan weinig specifieke bouwhistorische waarde worden toegekend aangezien ze allemaal in meerdere of mindere mate zijn aangetast. Op zich is dat natuurlijk ook een waarde, maar afgezet tegen bijvoorbeeld de zeldzaamheid mag geconstateerd worden dat er elders in de stad veel beter bewaarde voorbeelden bestaan. In zekere zin is de kelder die onderdeel is van de energievoorziening van de fabriek, onder het binnenterrein interessant maar dan vanwege zijn functie en niet vanwege zijn materialisering of vormgeving. Maar ook deze kelder heeft geen enkele relatie meer met de opstallen.

Bouwhistorische waarden zijn zeer versnipperd ook nog aan te treffen in de woning van Van Straaten, achter de poort in de Verwerhoek, maar tegelijk moet gesteld worden dat het om niet veel meer gaat dan enkele muurrestanten, een dichtgezette poortdoorgang en raamsporen, omdat de rest bij een modernisering in 1925 volledig verloren is gegaan.

Van alle overige bouwdelen moet geconstateerd worden dat ze dusdanig verminkt en daarmee slecht leesbaar zijn dat ze nog maar weinig waarde meer vertegenwoordigen, anders dan als

indicatie voor de massa, zoals bijvoorbeeld bij het magazijn bij de entree. De entree zelf als poort in een grotere gevel is van belang in dat totaalbeeld, evenals de oplossing die toen, eind 19de eeuw, gekozen is. Ook typologisch heeft geen van de gebouwen een specifieke bouwhistorische waarde.

Een wezenskenmerk van dit soort bebouwingen, ook elders in de stad aan te treffen, is het enorme gemak waarmee gebouwen of delen daarvan werden gewijzigd, gesloopt of vervangen als het productieproces dat vroeg. Dat daarbij lang niet altijd de oudere massa geheel verdween had veel te maken met kostenbesparing; een muur die nog dienst kon doen bleef staan, maar meer ook niet.

Architectonisch is er hoegenaamd geen enkel belang aanwezig. De fraai vormgegeven poort aan de Verwerhoek is een geïsoleerd detail, de poort aan de Grote Looiersstraat is relatief standaard, ook in het totaalbeeld van de gevel, en de schoorsteen heeft alleen een functionele vormgeving.

Samengevat wordt het Bauduinterrein gekenmerkt door een amalgaam aan gebouwen die op velerlei manieren aan elkaar gebouwd zijn of in elkaar grijpen zonder dat er op dit moment nog noodzakelijkerwijs sprake is van een functionele relatie. Ten tijde van de vermicelli- en macaroniproductie was die er wel, maar ook toen met grote wisselingen.

Opvallend is verder ook de nog steeds bestaande scheiding tussen de vroegere garage Van Straaten en de Vermicellifabriek.

Met name in het fabrieksgedeelte van het complex is, ook door sloop en samenvoeging van ruimtes na het stopzetten van de fabriek, een hoogst onduidelijk beeld ontstaan. Door alle bouwactiviteiten is bovendien vrijwel nergens meer sprake van een enigszins ongeschonden bouwdeel, met uitzondering van de oudste schoorsteen.

Daarbij speelt ook een rol dat de bebouwingsdichtheid enorm is. Dat heeft er ook toe geleid dat de stadsmuur, die wel over de volle diepte van het perceel, van Looiersgracht tot Verwerhoek aanwezig is, nergens direct zichtbaar is.

Door het teloorgaan van de activiteit waarvoor het hele complex ooit ontstond is het geheel een vreemd element in de buurt geworden. Door het wegvallen van de noodzaak de gebouwen, voor zover al haalbaar, in optimale conditie te houden is er toch een duidelijk verval waarneembaar, waardoor deels een romantisch beeld van een complex in verval is ontstaan.

Het is inherent aan een dergelijk gebied dat het gebruik ervan doorgaat. Er hebben al vele functiewisselingen plaatsgevonden in het verleden en onvermijdelijk vraagt ook de toekomst om een blijvende functie.

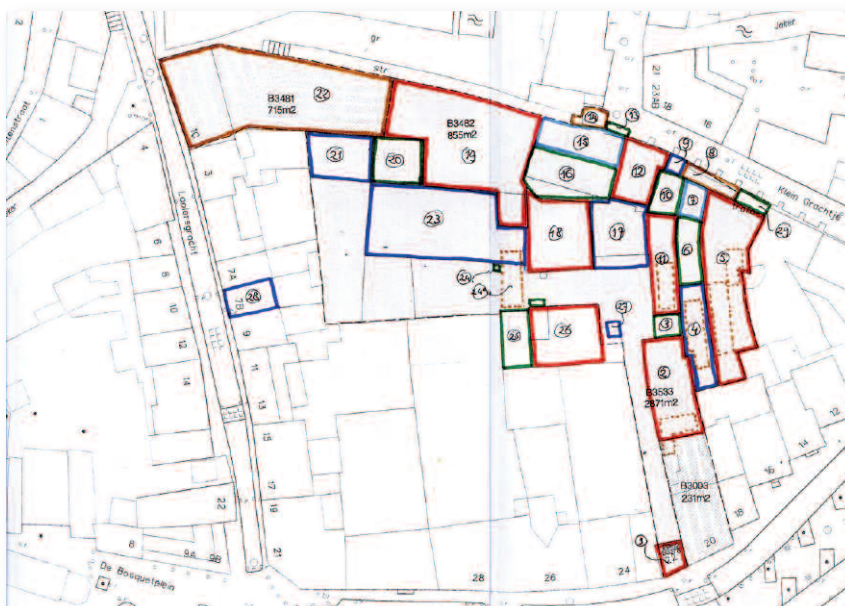
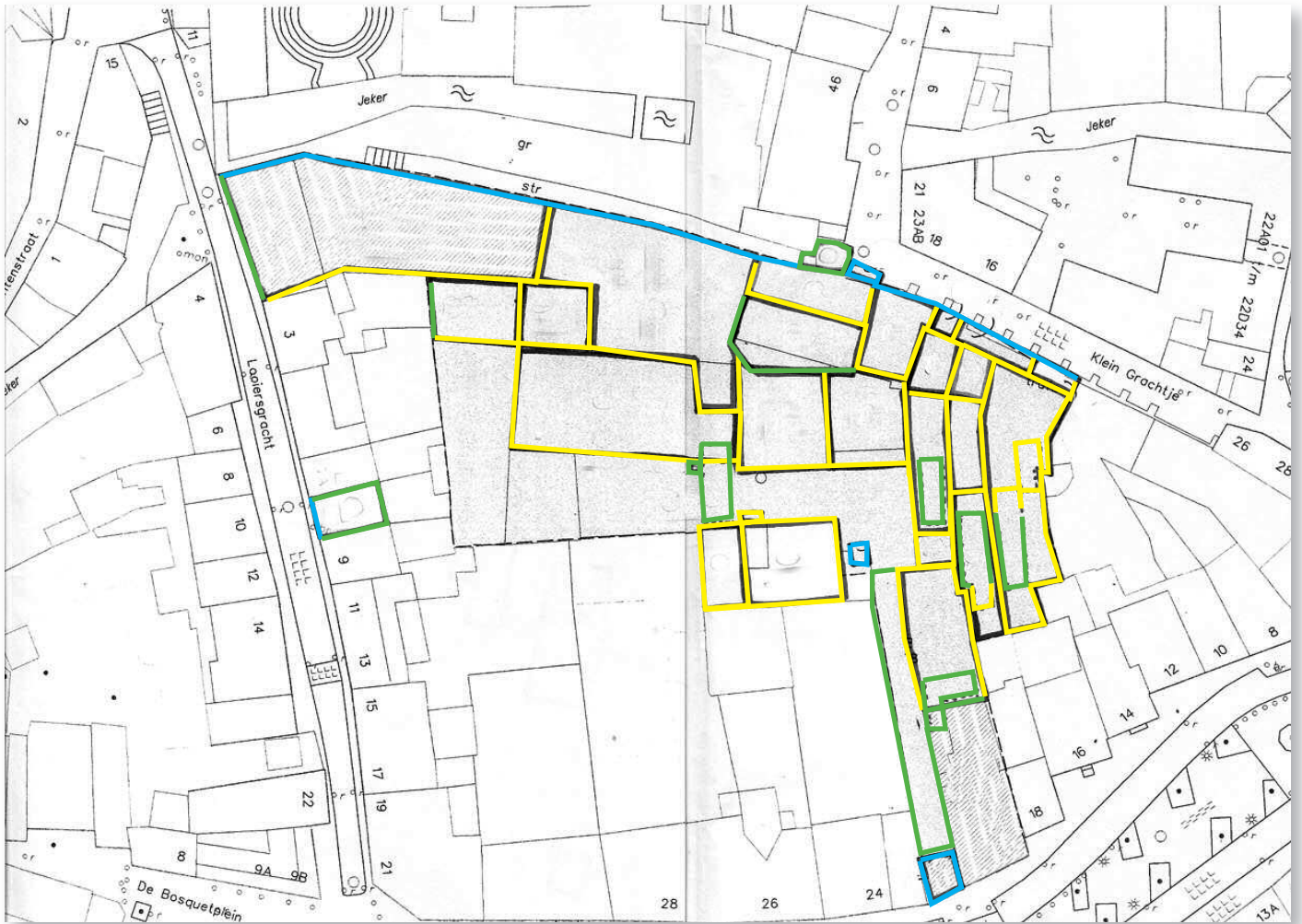
Het onderhavige onderzoek beoogt daarvoor de nodige handvaten te leveren.

Op de hierna te presenteren kaart wordt de waardenstelling in kleur weergegeven. Daarbij de aantekening dat in de meeste gevallen de bouwdelen fragmenten uit ettelijke eeuwen kennen die een rol spelen in de huidige vormgeving. Zoals al eerder gesteld zijn de meeste bouwdelen dusdanig ingrijpend, en vaak, verbouwd dat gave bouwdelen hoegenaamd niet voorkomen.

Om de kleurcodering te ondersteunen zijn in de diverse bouwdelen zoveel als mogelijk de bouwtijd dan wel de datering van fragmenten van het gebouw aangegeven.

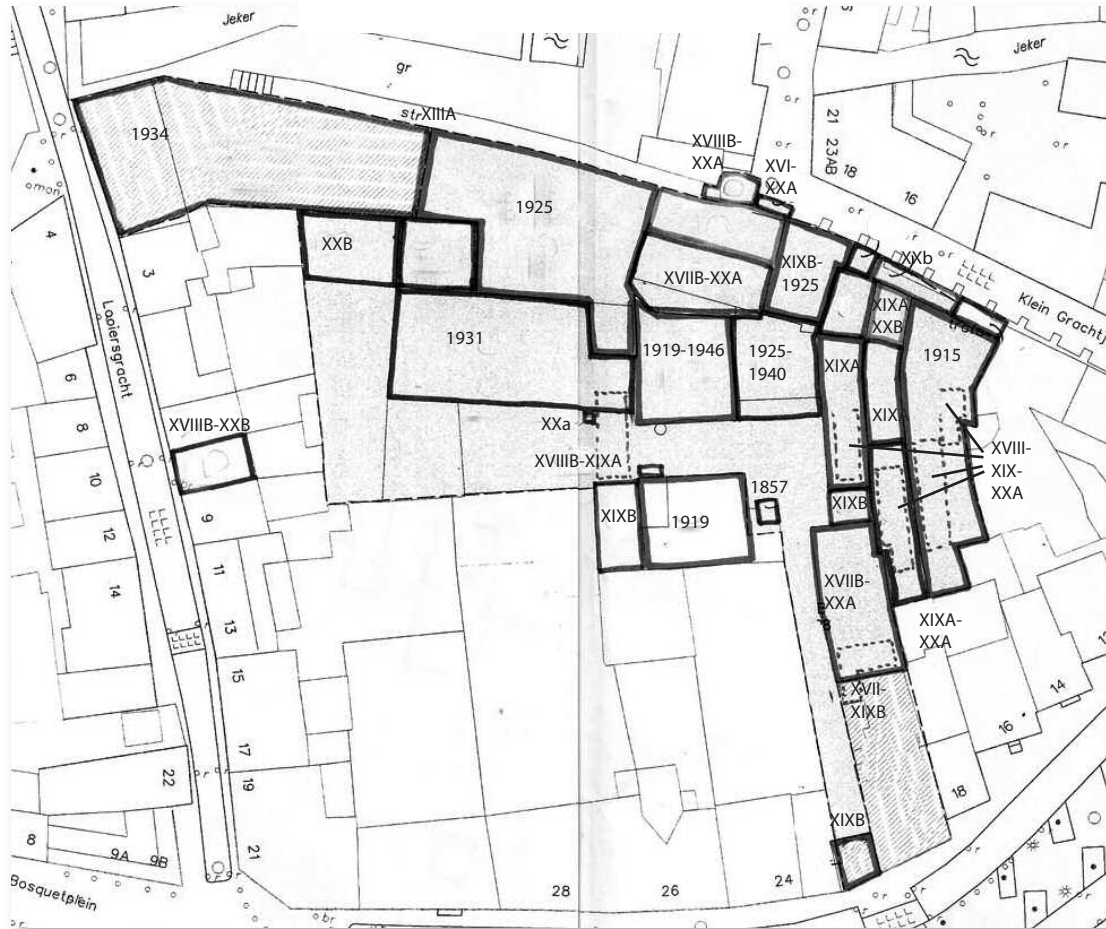
Voor de kleurcodering geldt de gebruikelijke indeling:

	hoge monumentale waarde
	positieve monumentale waarde
	indifferente monumentale waarde

Referentie bouwdelen

datering bouwdelen

bronnen

RHCL: Gemeentelijk archief; bouwaanvragen
Topografische atlas; fotocollectie
Collectie briefhoofden

Waar/was/wat: kadastrale gegevens

Bauduin: Bedrijfsarchief

Met dank aan E.Bauduin, V.Spaltman en P.Kerpentier

colofon

Onderwerp: Bauduinterrein
Onderzoek: Bouw- en Cultuurhistorisch onderzoek
Opdrachtgever: Swentibold Projectontwikkeling b.v.,
Sittard
Uitvoering: Coen Eggen
Datum: november 2007
Vormgeving rapport: bureau paul smeets bno, geulle